

KURDÎ

NUŞTOXÎ

Prof. Dr. Kadri Yıldırım
Doç. Dr. Abdurrahman Adak
Yrd. Doç. Dr. Hayrullah Acar
Yrd. Doç. Dr. Tahirhan Aydın
Öğr. Gör. Mehmet Tayfun
Öğr. Gör. Ramazan Pertev
Öğr. Gör. Ramazan Çeçen
Öğr. Gör. Mikail Bülbül
Öğr. Gör. Zülküf Ergün
Öğr. Gör. İbrahim Bingöl

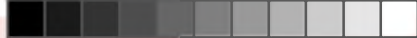
7

Zazakî

BİRİNCİ BASKI

Devlet Kitapları Döner Sermaye Müdürlüğü, Ankara 2016

Institut kurde de Paris

Institut kurde de Paris

Institut kurde de Paris

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI YAYINLARI:6250
YARDIMCI VE KAYNAK KİTAPLAR DİZİSİ: 665

16.06.Y.0002.4650

Her hakkı saklıdır ve Millî Eğitim Bakanlığına aittir. Kitabın metin, soru ve şekilleri kısmen de olsa hiçbir surette alınıp yayımlanamaz.

EDİTÖR

Prof. Dr. Kadri YILDIRIM

PROGRAM GELİŞTİRME

Yrd. Doç. Dr. M. Cevat YILDIRIM

Yrd. Doç. Dr. Akif AKTO

Yrd. Doç. Dr. Nurettin BELTEKİN

Yrd. Doç. Dr. Faysal ÖZDAŞ

Öğr. Gör. Ömer Murat ÖTER

Doç. Dr. Abdurrahman EKİNCİ

REHBERLİK UZMANI

Öğr. Gör. Ramazan PERTEV

ÖLÇME DEĞERLENDİRME

Yrd. Doç. Dr. M. Cevat YILDIRIM

ISBN 978-975-11-4148-4

Millî Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulunun 19.08.2016 gün ve 8900836 sayılı yazısı ile eğitim aracı olarak kabul edilmiş, Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğünün 31.08.2016 gün ve 9237491 sayılı yazısı ile birinci defa 2.798 adet basılmıştır.

Institut kurde de Paris

TEDEYÎ

Unîteya 1. WENDEGEHÊ MI 09-24

Unîteya 2. CUGEHÊ MI 25-40

Unîteya 3. LEŞE Û WEŞÎ 41-54

Unîteya 4. DEMSERRE Û SERRNAME 55-68

Unîteya 5. WERD Û ŞIMITIŞÎ YÊ MA 69-80

Unîteya 6. TRAFÎK Û SEYAHET 81-92

Unîteya 7. ÇALAKÎYÊ SERBESTÎ 93-104

FERHENGEK 105-110

Institut kurde de Paris

Institut kurde de Paris

WENDEGEHÊ MI
UNÎTEYA

1.

Institut kurde de Paris

BEŞÊ 1.
Demê wendene û goşdarîkerdene

METODÊ SERKEWTIŞÎ

Mamosta ewro wendegêh de, derse de ma ra persa:

— Qeçekêno, babeta dersa ma “metodê serkewtişî” yê. Gelo goreyê şima seba serkewtene ganî ma çi bikîy?

- Rojda:** Mamosta, goreyê mi, verê ke ma bêriy wendegêh ganî ma amadekarîya dersan bikîy.
- Leyla:** Ez zî vana ke derse de ganî ma weş goşdariya mamostayî/e bikîy.
- Roşna:** Goreyê mi zî demo ke ma babete fehm nêkîy, ganî ma mamostayî/e ra pers bikîy.
- Sînaya:** Mamosta, mabênan de ganî ma arisiy ke ma derse de bişêyîy bala xo bidîy babetan ser.
- Kerem:** Demo ke ma wendegêh ra agêrenê keye, ganî ma verê kincanê xo bivurnîy, werd biwerîy û bîna xo bigîrîy.
- Kejê:** Badê ke ma keye de bîna xo girewte ganî ma dersanê xo tekrar bikîy û wezîfeyanê xo virazîy.
- Mîhrîbane:** Seba ke ma ser bikewîy ganî masa û odaya ma biserûber bîy.
- Fîraz:** Eke ma verê televîzyonî de yan zî mîyanê hayleminî de derse bixebitîy ma fehm nêkenê.
- Bawer:** Demo ke ma derse bixebitîy ganî badê çewres û panc deqayan ma pancês deqayî bîna xo bigîrîy.
- Barzan:** Ganî ma wezîfeyanê xo wextê xo de virazîy.
- Xezale:** Seba ke ma rew hişyar bibîy ganî ma rew rakewîy.
- Aske:** Ganî hertim bernameyêkê ma estbo û ma goreyê ey bixebitîy.
- Mamosta:** Qeçekêno, şima çiyê rastî vatîy. Biciwîyîn! Eke şima nê xususan weş bizanîn û bîyarîn ca, şima do bi asanî ser bikewîn.

BEŞÊ 2.
Demê qiseykerdene û nuştene

Goreyê melumatê corênî cewabanê persanê cêrênan bidîn û binusîn.

1. Mamosta wendekaran ra çi persa/persaye?

.....

2. Goreyê Rojdayî metodê serkewtişî çi yo?

.....

3. Goreyê Mîhrîbane seba ke merdim ser bikewo ganî masa û odaya ey senî bîy?

.....

4. Goreyê Roşna demo ke merdim babete fehm nêko ganî çi biko?

.....

5. Cewabê Sînaya çi yo?

.....

BEŞÊ 3.
Demê wendene

Kamî vato?

1. Ganî hertim bernameyêkê ma estbo û ma goreyê ey bixebitîy.

a) Aske b) Bawer c) Sînaya

2. Demo ke ma babete fehm nêkîy, ganî ma mamostayî/e ra pers bikîy.

a) Kerem b) Leyla c) Roşna

3. Eke ma verê televîzyonî de derse bixebitîy ma fehm nêkenê.

a) Bawer b) Rojda c) Fîraz

4. Ganî masa û odaya ma biserûber bîy.

a) Mîhrîban b) Kejê c) Barzan

5. Derse de ganî ma weş goşdarîya mamostayî/e bikîy.

a) Mamosta b) Leyla c) Rojda

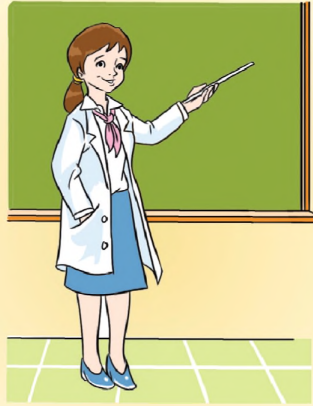
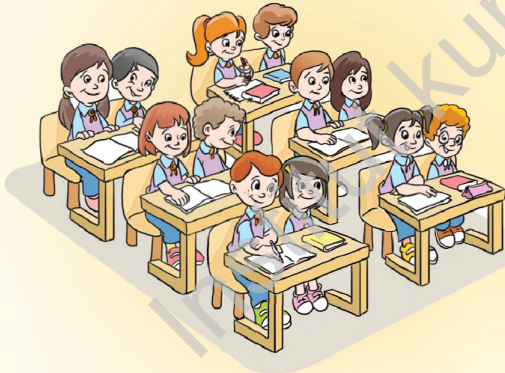

BEŞÊ 4.
Demê qiseykerdene û nuştene

Goreyê ewnîyayîşê xo cumleyan tamam bikîn.

1. Seba ke ma rew hişyar bibîy.....
.....
2. Roja ke ma nêşirîy wendegeh ganî ma
.....
3. Eke bernameyêkê ma nêbo.....
.....
4. Ma wendegeh de, mabênan de.....
.....
5. Eke ma derse de bala xo nêdîy qiseykerdena mamostayî/e.....
.....

BEŞÊ 5.
Demê nuştene

Çekuyanê cêrênan mîyanê cumleyan de bixebitnîn.

1. amadekarî :
2. derse :
3. tekrar :
4. wezîfe :
5. serkewtiş :

BEŞÊ 6.
Demê nuyayîşî

Ferhad roja peyêne ya wendegêhî ame keye.

Maya ey: Lajê mi, kanê qarneya to?

Ferhad: Mi daye embazê xo.

Maya ey: Çira?

Ferhad: Seba ke babîyê xo pê bitersno.

BEŞÊ 7.
Demê qiseykerdene û nuştene

Ti zî derheqê metodanê serkewtişî de ewnîyayîş û fikranê xo vaje û binuse.

.....

.....

.....

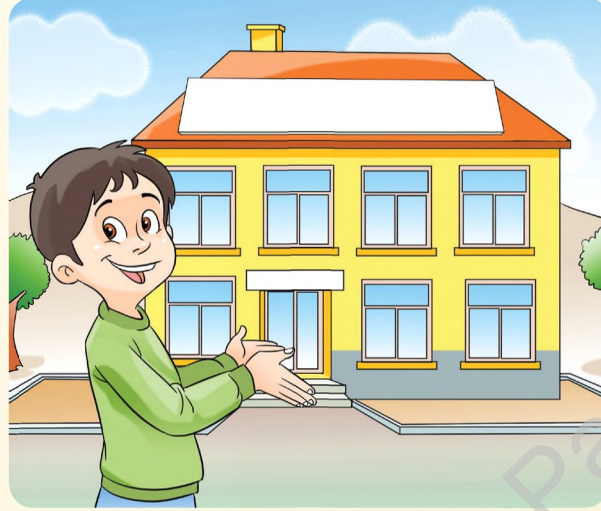
.....

.....

.....

BEŞÊ 8.
Demê wendene û goşdarîkerdene

WENDEGEHÊ ZANAYÎ

Nameyê mi Zana yo. Ez sinifa hewtine de wanena. Ez wazena wendegê xo şîma rê bida naskerdene. Nameyê wendegê mi Wendegê Mîyanên yê Ehmedê Xasî yo. Wendegê mi mîyanê Dêrsimî de yo. O ditebeq o. Wendegê de sinifi, kitabxane, laboratuwar, embar, odaya mudirî, odaya hetkarê mudirî, odaya mamostayan, salona sporî û salona konferansî estê. Ganî ma sinifa teknoloji xo vîr ra nêkîy. Sewbîna zî her di tebeqan de seba wendekaran destşok û destawxane estê. La destşok û destawxaneyê mamostayan yê wendekaran ra cîya yê. Seba ke ma mabênan de çiyê werdiş û şimitişî biherînîy û biwerîy kantîna ma esta. Seba seveknayena belgeyanê resmîyan odayêka arşivî zî esta.

Kitabxaneyê ma hetê kitaban ra gelek zengîn o. Tede her bêj kitabî estê: Hikayeyî, romanî, ansîklopediyê çeşit-çeşitî, kitabê sîyasî, tarîxî, teknîkî û sewbîna... Ez her roje şîna kitabxane, uca kitaban wanena û wezîfeyanê xo virazena. Ez kitabxane de vengê xo qet berz nêkena ke hevalê mi nerehet nêbîn. Ez ge-ge kitabxane ra kitaban bi emanetî gêna û wanena. Ez kitaban wextê xo de apey dana kitabxaneyî.

Wendegê de heşt sinifi estê. Çunke wendegêho mîyanên çar serrî yo û her sinife di beşan ra yêna orte. Sey 5A û 5B, 6A û 6B... Ez sinifa 7Ayî de wanena. Sinife de masa, qutîya çopî, texte, lamba, sira, pakker, qelema texteyî û refê kitaban estê. Panc paca û berêkê sinife estê. Mabênan de ma pacayan akenê ke hewayê sinife pak bibo. Sinifa ma bi kalorîfer germin bena û bi klîma zî honik bena.

Verê wendegê ma de baxçeyêko hîra esto. Heme şayî, merasim, kombîyayîş û musabeqeyî nê baxçeyî de yêne viraştene. Dorûverê wendegê bi darûberê çeşit-çeşitî û bi dêsêk ameyo girewtene. Baxçe de salona sporî zî esta. Ma şênîy na salone de futbol, voleybol û basketbol kay bikîy. Bitaybetî ma her mabên de vejîyênîy teber û nê baxçeyê hîra û rindî de kay kenê.

Wendegê mi gelek rind o û ez wendegê xo ra zaf hes kena.

UNÎTEYA 1. WENDEGEHÊ MI

BEŞÊ 9.
Demê qiseykerdene û nuştene

Goreyê melumatê corênî cewabanê persanê cêrênan bidîn û binusîn.

1. Zana kamcîn sinife de waneno?
.....
2. Nameyê wendegêhê Zanayî çi yo?
.....
3. Kitabxane de kamcîn bêjê kitaban estê?
.....
4. Wendegehî de çend sinifî estê?
.....
5. Dorûverê wendegehî bi çi ameyo girewtene?
.....

BEŞÊ 10.
Demê wendene

Goreyê melumatê corênî vera cumleyanê cêrênan herfa “R” (rast) yan zî “X”yî (xelet) binusîn.

1. Wendegehê Zanayî hîrêtebeq o. ()
2. Wendegehî de sinifa teknolojiê esta. ()
3. Verê wendegehî de baxçeyêko hîra esto. ()
4. Heme şayî, merasim, kombîyayîş û musabeqeyî salona konferansi de yê nê viraştene. ()
5. Baxçe de salona sporî esta. ()

BEŞÊ 11.
Demê qiseykerdene û nuştene

Venganeyanê nê cumleyan bi çekuyanê cêrênan pîrr bikîn.

wezîfeyanê, salona sporî, kalorîfer, Dêrsimî, Ehmedê Xasî, klîma

1. Nameyê wendegehê mi Wendegehê Mîyanên yê yo.
2. Wendegehê mi mîyanê de yo.
3. Zana her roje şino kitabxane, uca xo virazeno.
4. Sinife bi germin bena û bi zî honik bena.
5. Baxçe de zî esta.

BEŞÊ 12.
Demê nuştene

Bi çekuyanê têmîyanekane cêrênan, cumleyanê rastan virazîn û binusîn.

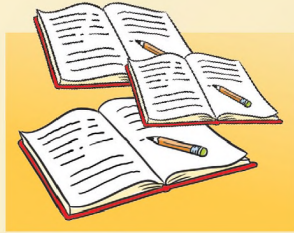
1. zengîn o / Kitaxaneyê / kitaban / ra / hetê / gelek / ma
.....
2. Ez / naskerdene / wendegehê / rê / wazena / bida / xo / şima /
.....
3. kitabxane / Ez / roje / wanena / uca / şina / her / kitaban /
.....
4. pacayan / Mabênan / ma / de / ke / bibo / sinife / hewayê / pak / akenê
.....
5. kay bikîy / şênîy / de / futbol / na / voleybol / salone / û / basketbol / Ma
.....

BEŞÊ 13.
Demê qiseykerdene û nuştene

Derheqê çekuyanê cêrênan de cumleyêka newîye binusîn.

1. kitabxane :
2. wezîfe :
3. destşok :
4. Dêrsim :
5. mabên :

BEŞÊ 14.
Demê qiseykerdene û nuştene

Şima zî derheqê wendegehê xo de panc cumleyan vajîn û binusîn.

1.
2.
3.
4.
5.

BEŞÊ 15.
Demê wendene û goşdarîkerdene

ŞAÎRÊ MA YO TEWR VERÊN: EHMEDÊ XASÎ

Edebîyatê kîrmanckî (zazakî) de cayê Ehmedê Xasîyî zaf muhîm o. Çünke o şaîrê tewr verên yê na lehçe yo.

Ehmedê Xasî, serra 1867 de Hezan de dadiya xo ra bîyo. Ey, verê pîyê xo het, dima sewbîna melayan het wendo û Dîyarbekir de tehsîlê xo tamam kerdo. Çend serrî dersedayîşî dima demeyêk muftîyîye kerda. 1909 de îdarekeranê Dewleta Usmanîyan hîrê serrî ceza daya ey û o surgunê girawa Rodosî kerdo.

O, mîyanê embazanê xo de bi jîrî, hazircewabî û nuktedaniya xo ameyo naskerdene.

Ehmedê Xasîyî, 18.02.1951 de dinyaya xo bedilnaye.

Ey, lehçeyanê kurdkî ra kîrmanckî û kurmanckî, ziwananê xerîban ra zî erebkî, fariskî û tirkî zanayêne. Bi nê lehçe û ziwanan hemînî şîrî nuştî. Zaf qîymet dayo nuştişî û yew şîra xo ya tirkî de wina vato:

“Qewmêk eke bêkitab bibo

Dewarê bêziwanî maneno.”

Eserê ey o tewr namdar Mewlidê Kirdî yo ke 1899 de çap bîyo. No, kitabo menzûmo kîrmanckî yo tewr verên o, coka o şaîrê tewr verên yê kîrmanckî yo. Nameyê nê eserê ey, bi erebkî “Mewlidî Nebîyyî'l-Qureyşî” yo û peynîya eserî de Ehmedê Xasîyî bi kîrmanckî wina vato:

“Temam bi viraştişê Mewlidê Kirdî ...”

Goreyê tayê çimeyan Ehmedê Xasîyî “Cengnameyê Kurdan û Ermenîyan” zî nuşto labelê no cengname ewro destê ma de çin o.

(Çime: Malmîsanij, “Derheqê Mela Ehmedê Xasî de”, Armanc, Stockholm. Nr. 146)

BEŞÊ 16.
Demê qiseykerdene û nuştene

Goreyê melumatê corênî cewabanê persanê cêrênan bidîn û binusîn.

1. Çira edebîyatê kirmanckî de cayê Ehmedê Xasîyî zaf muhîm o?

.....

2. Nameyê eseranê Ehmedê Xasîyî binusîn.

.....

3. Ehmedê Xasîyî tehsîlê xo kotî tamam kerdo?

.....

4. Mewlidê Kirdî key çap bîyo?

.....

5. Eserê tewr namdarê Ehmedê Xasîyî kamcîn o?

.....

BEŞÊ 17.
Demê wendene

Cumleyanê nêmcetan yê cêrênan û melumatê rastî yê vera înan biresnîn yewbînî.

1. Ehmedê Xasî şairê tewr verên

surgunê girawa Rodosî kerdo.

2. Ehmedê Xasîyî Dîyarbekir de

dayo nuştîşî.

3. Xasîyî, hem bi kirmanckî û kurmanckî

hem zî erebkî, fariskî û tirkî şîrî nuştî.

4. Xasîyî zaf qîymet

tehsîlê xo tamam kerdo.

5. Îdarekeranê Dewleta Usmanîyan Ehmedê Xasî

vê lehçeya kirmanckî yo.

BEŞÊ 18.
Demê wendene

Goreyê melumatê corênî cewabanê persanê cêrênan bivînîn.

1. Ehmedê Xasîyî nînan ra bi kancîn ziwani şîre nênuşt?
- a) erebkî b) tirkî c) îngilizkî
2. Ehmedê Xasî key surgunê girawa Rodosî bîyo?
- a) 1909 b) 1890 c) 1920
3. Xasîyî nînan ra kancîn şaristan de nêwend?
- a) Hezan b) Dîyarbekir c) Dêrsim
4. Xasîyî nînan ra qîymet dayo çiyî?
- a) seydkarî b) nuştîş c) kaykerdiş
5. Mewlidê Kirdî yê Ehmedê Xasîyî key çap bîyo?
- a) 1600 b) 1899 c) 1980

BEŞÊ 19.
Demê nuştene

Goreyê melumatê corênî venganeyanê cêrênan pîrr bikîn.

1. Goreyê tayê çimeyan “Cengnameyê Kurdan û Ermenîyan” zî nuşt.
2. Ehmedê Xasî, serra 1867 de dadîya xo ra bîyo.
3. Xasîyî, verê het wend
4. Xasîyî demeyêk kerda.
5. Xasî, mîyanê embazanê xo de bi ameyo naskerdene.

BEŞÊ 20.
Demê nuştene

Seba cumleyanê cêrênan persan binusîn.

1.?

Ehmedê Xasî şairê tewr verên yê kirmanckî yo.

2.?

Ehmedê Xasîyî, verê pîyê xo het, dima sewbîna melayan het wend.

3.?

“Qewmêk eke bêkitab bibo

Dewarê bêziwanî maneno.”

4.?

Îdarekeranê Dewleta Usmanîyan hîrê serrî ceza daye Ehmedê Xasîyî.

5.?

Nameyê Mewlidê Kirdîyî, bi erebkî “Mewlîdî Nebîyyî'l-Qureyşî” yo.

6.?

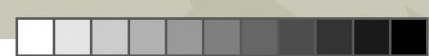
Institut kurde de Paris

Institut kurde de Paris

CUGEHÊ MI
UNÎTEYA

2.

Institut kurde de Paris

BEŞÊ 1.
Demê wendene û goşdarîkerdene

CUGEHPAWITOXÎ

Mamosta ewro ame derse û va babeta ma ya ewroyî cugehpawitoxî ya. Mamostayî eşkera kerd ke cugehpawitoxî pawitena cu ya. Cugehpawitox zî o kes o ke cugehî paweno. Dima persa:

— Ganî merdim çî biko ke bibo cugehpawitox? Vajîn.

- Rûmet:** Mamosta, ganî ma darûberê dorûverê xo bipawîy û ey rê wayîr vejîy.
- Erjaya:** Ganî ma dorûverê xo qilêrin nêkîy, qirşûqala xo nêertzîy erd, ma înan bikîy qutîya çopî. Ganî ma merdîmanê ke cugehê ma qilêrin kenê zî hişyar bikîy ke cugehê ma pak bimano.
- Serkewt:** Goreyê mi, ganî ma awa çem û golan qilêrin nêkîy.
- Rojda:** Mamosta, seba ke ma bibîy cugehpawitox ganî ma heywananê dorûverê xo rê zî wayîr vejîy û înan bipawîy.
- Serdar:** Ganî ma keye û wendegê de awe û elektrîkî bêsebeb xerc nêkîy. Çunke eke ma vêşî xerc bikîy cugehê ma do zerar bivîno.
- Vilnaze:** Rast a, ganî ma hertim lambayanê zîyadeyan hewna kîy û awe zî çiqas ke lazim a hende xerc bikîy.
- Azad:** Mamosta, heta ke ma ra bêro, ganî ma binişîy wesayîtanê komresî. Çunke eke her kes bi wesayîtê xo yê taybetî bikewo mîyanê trafîkî, hewa do zaf qilêrin bibo.
- Hesen:** Rast a, çunke merdimo cugehpawitox ganî hem erdî hem awe hem zî hewayî qilêrin nêko.
- Bawer:** Mamosta, seba ke ma bibîy cugehpawitox verê her çiyî ganî ma merdim, heywan û nebatan ra hes bikîy.
- Zergûn:** Ganî ma bi vengê berzî dorûverê xo nerehet nêkîy.
- Meyreme:** Seba ke ma bibîy cugehpawitox ganî ma tebîetî ra hes bikîy.
- Mamosta:** Biciwîn! Cugehpawitoxî ser o şima çiyê zaf weş û erjayeyî vatîy.

BEŞÊ 2.
Demê qiseykerdene û nuştene

Goreyê melumatê corênî cewabanê persanê cêrênan bidîn û binusîn.

1. Mamosta wendekaran ra çi persa?

.....

2. Goreyê Rûmetî seba ke merdim bibo cugehpawitox ganî çi biko?

.....

3. Goreyê Serkewtî ganî merdim çiyî qilêrin nêko?

.....

4. Goreyê Azadî seba ke merdim bibo cugehpawitox ganî merdim binîšo çinayî?

.....

5. Goreyê Bawerî ganî merdim çinayî ra hes biko?

.....

BEŞÊ 3.
Demê wendene

Kamî vato?

1. Ganî ma bi vengê berzî dorûverê xo nerehet nêkîy.

- a) Bawer b) Zergûn c) Meyreme

2. Ganî ma awa çem û golan qilêrin nêkîy.

- a) Rûmet b) Hesên c) Serkewt

3. Ganî ma heywananê dorûverê xo rê zî wayîr vejîy û înan bipawîy.

- a) Rojda b) Serdar c) Bawer

4. Ganî ma keye û wendegêh de awe û elektrîkî bêsebeb xerc nêkîy.

- a) Meyreme b) Serdar c) Bawer

5. Verê her çiyî ganî ma merdim, heywan û nebatan ra hes bikîy.

- a) Bawer b) Rojda c) Vîlnaze

BEŞÊ 4.
Demê qiseykerdene û nuştene

Goreyê fikranê xo cumleyan temam bikîn.

1. Seba ke ma bibîy cugehpawitox ganî
2. Seba ke ma bibîy cugehpawitox ganî
3. Seba ke ma bibîy cugehpawitox ganî
4. Seba ke ma bibîy cugehpawitox ganî
5. Seba ke ma bibîy cugehpawitox ganî

BEŞÊ 5.
Demê nuştene

Çekuyanê cêrênan mîyanê cumleyêke de bixebitnîn.

1. Cugehpawitox :
2. Dorûver :
3. Heywanan :
4. Cugeh :
5. Komresî :

BEŞÊ 6.
Demê wendene

ROJBAŞ DINYA

Rojbaş dinya, rojbaş cu
Rojbaş hewrê sîya û sipî
Dar-ber, vaş, mês û morî
Rojbaş rojo zerd û sûrî

Gulê renginî, mîlçikê venginî
Rojbaş zinar, zozan û ware
Newala xorî, koyo dûrî
Awa çirrike, vila dirrike

Va û varan, rojbaş cu
Rojbaş dinya, rojbaş cu
Dar-ber, vaş, mês û morî
Rojbaş rojo zerd û sûrî

K. Burkay (Kurmanckî ra)

BEŞÊ 7.
Demê qiseykerdene û nuştene

Ti zî derheqê cugehpawitoxî de dîyayîş û fikranê xo vaje û binuse.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

BEŞÊ 8.
Demê wendene û goşdarikerdene

GÊRAYÎŞÊK MÎYANÊ DARISTANÎ DE

Ma û Mamostayê xo vizêr pîya şîy mîyanê daristanê nêzdiyê wendegehê ma. Badê ke ma resay mîyanê daristanî, mamostayî waşt ke ma dorûverê ey de top bibîy. Mamostayê ma waştinê ke daristan û faydeyanê ey ma rê bido naskerdene. Mamostayî va:

- Qeçekêno, ez wazena ke daristanî şîma rê bida naskerdene. Şîma zî zanî, daristanan de bi hezaran darî estê. Xêncê daran gelek çeşitê lem û vaşan zî tede estê. Daristan de gelek çeşitê heywanan ciwîyênê û uca cugehê înan o. Hem seba ma hem zî seba înan zaf faydeyê daristanan estê. Hela şîma zî çend faydeyanê daristanan vajîn:

Zerrîweş: Mamosta, daristanî oksijene virazenê û hewayî pak kenê. Naye ra, ganî ma zîyan nêdiy daristanan.

Vilnaze: Kitab, defter, qeleme û heme kaxitê ma daran ra virazîyenê.

Roşno: Demo ke varan vareno daristan nêverdano ke erozyon bibo. Çunke reyeyê daran û herre pê gêne û pê pawenê.

Delale: Seba gêrayene û arisayene daristanî cayê zaf weş ê. Ma daranê huşkan zî kenê kolî û zimistanan xo pê germ kenê.

Weşo: Gelek heywanî daristanan de qulan û halînanê xo virazenê.

Mamosta: Seke embazê şîma Weşoyî zî va, zaf heywanî estê ke daristan seba înan cugeh o. Gelek heywanê koyî daristanan de ciwîyênê. Înan ra tayê sey helî, baz, atmije, borane û darnequr perrdar ê û firenê. Înan ra tayê sey mar, gungumike, marula û kesa heywanê xijbîyayox ê. Tayê zî sey verg, luye, şêr, pezkovî, heş û xozan heywanê gird ê.

Sînya: Mamosta, tayê heywanî zî estê merdim înan keyeyan de weyî keno.

Mamosta: Eya, Evîne rast vana. Tayê heywanî estê ke keyeyan de yêne weyîkerdene û înan ra heywanê kedî vajîyêno. Tayê heywanî zî keyeyan de nîne weyîkerdene ke înan ra zî heywanê koyî vajîyêno. Heywanê sey kerge, pisîng, kutik, her û estoran kedî yê. Heywanê sey luye, verg, heş û şêran zî koyî yê. Faydeyê heywananê kedîyan insanan rê zaf o. Bitaybetî kutik seba pawitena keyeyî û hetkarîya şîwanan zaf faydedar o.

BEŞÊ 9.
Demê qiseykerdene û nuştene

Goreyê melumatê corênî cewabanê persanê cêrênan bidîn û binusîn.

1. Mamosta wendekaran ra çi persa?

.....

2. Goreyê Vîlnaze çi faydeyê daristanan estê?

.....

3. Daristan senî nêverdano ke erozyon bibo?

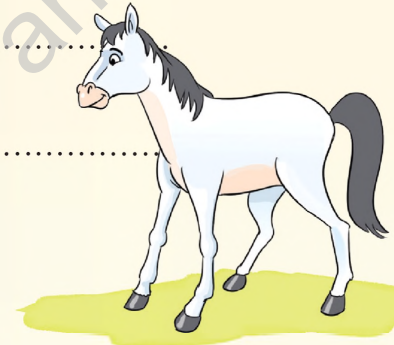
.....

4. Heywanê perrdarî kamcîn ê?

.....

5. Heywanê kedî kamcîn ê?

.....

BEŞÊ 10.
Demê wendene

Goreyê melumatê corênî vera cumleyanê cêrênan herfa “R” (rast) yan zî “X”yî (xelet) binusîn.

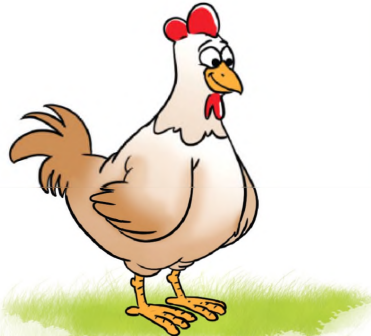
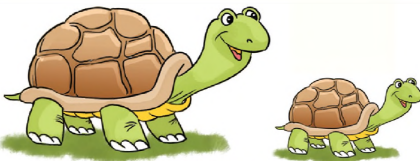
1. Heywanê sey luye, verg, heş û şêran kedî yê. ()

2. Daristanî oksijene virazenê û hewayî pak kenê. ()

3. Mar, gumgumike, marula û kesa heywanê xijbîyayox ê. ()

4. Heywanê sey kerge, pisîng, kutik û estoran kedî yê. ()

5. Gelek çeşîtê lem û vaşan mîyanê daran de estê. ()

BEŞÊ 11.
Demê nuştene

Venganeyanê cumleyanê cêrênan pîrr bikîn.

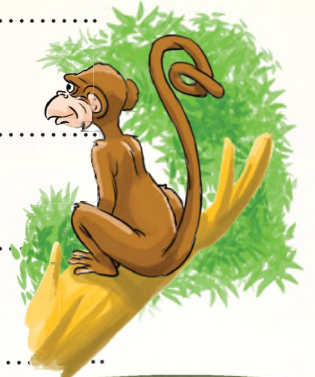
1. Kitab, heme kaxitê ma daran ra virazîyenê.
2. Heywanê sey kerge, pisîng, kutik yê.
3. Daristan de gelek çeşîtê heywanan ciwîyênê û înan o.
4. Înan ra tayê sey mar, gumgumike, marula û kesa ê.
5. heywananê kedîyan insanan rê zaf o.

BEŞÊ 12.
Demê nuştene

Bi çekuyanê têmîyanekanê cêrênan, cumleyanê rastan virazîn û binusîn.

1. weş ê / daristanî / zaf / cayê / û arisayene / seba gêrayene
.....
2. bibo / vareno / erozyon / nêverdano ke / daristan / demo ke varan
.....
3. zaf / rê / kedîyan / insanan / faydeyê / heywananê/ o
.....
4. sey / heywanê / koyî yê / luye, verg, heş û şêran
.....
5. perrdar ê / helî, baz, atmije, borane û darnequr / û / firenê
.....

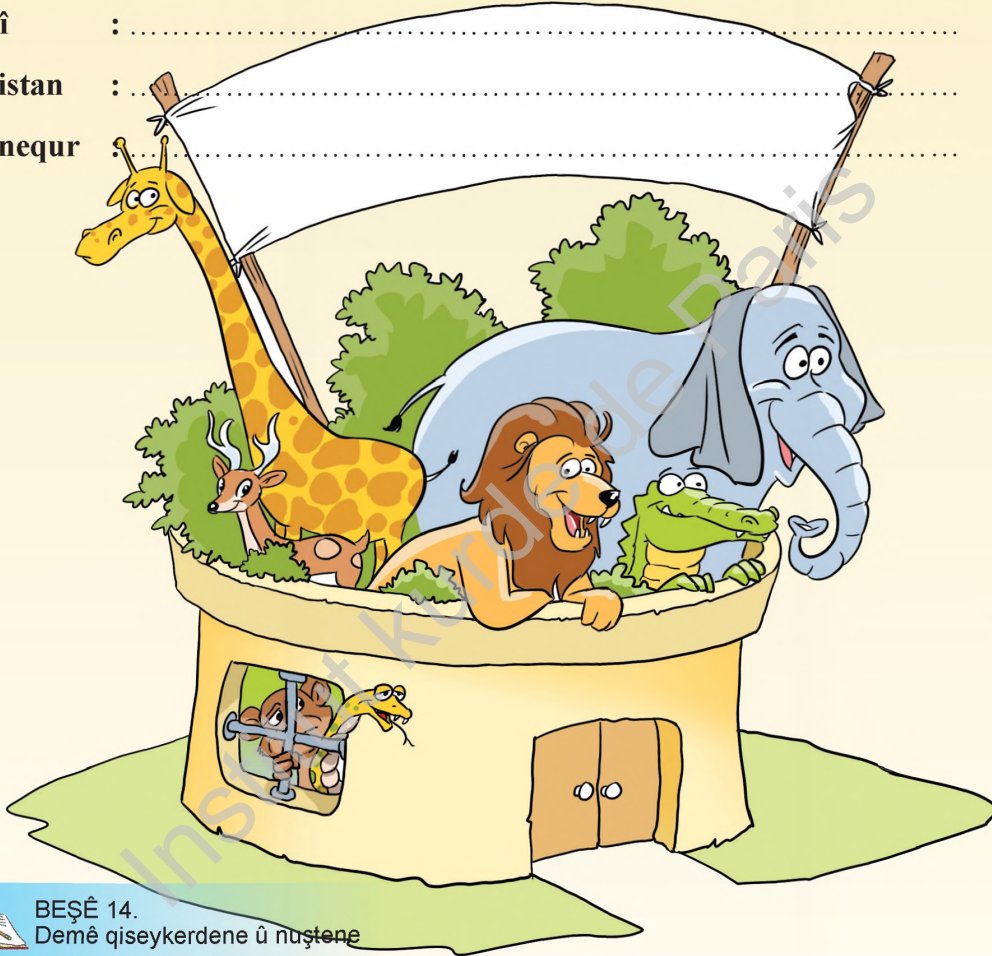

BEŞÊ 13.
Demê qiseykerdene û nuştene

Derheqê çekuyanê cêrênan de cumleyanê newîyan binusîn.

1. xijbîayox :
2. koyî :
3. kedî :
4. daristan :
5. darnequr :

BEŞÊ 14.
Demê qiseykerdene û nuştene

Şima zî derheqê heywananê kovî û kedîyan de panc cumleyan vajîn û binusîn.

1.
2.
3.
4.
5.

BEŞÊ 15.
Demê wendene

KAMCÎ ÇEM NÊRESENO DERYAYÎ

vaje delal, vaje

kamcî awe nêresena çemî

kamcî çem nêreseno deryayî

rayêde derg û dûrî

rojê xelisîna bi şîyayene

ke serê koyê ra vêrena ra na raye

linga însanî ginena piro anciya

kamcî derd bêderman o

kamcî hesrete

ax û zarîye

têşaniye

vêşaniye

nêna birîyayîş bi heskerdiş

kamcî birîne bi huyayîş nêxelisîna

zereyê xo bi heskerdiş pîrr ke

rayê rindiye zereyê to ra bivêrê ra

tarî, roştîya to de şoro xo ra

vaje delal, vaje

emrê însanî sey darêde teynamendî yo

ke serê gilê koyî ra

dare çiqas derg bena bibo kî

koka xo hendayê xurr

şona binê hardî

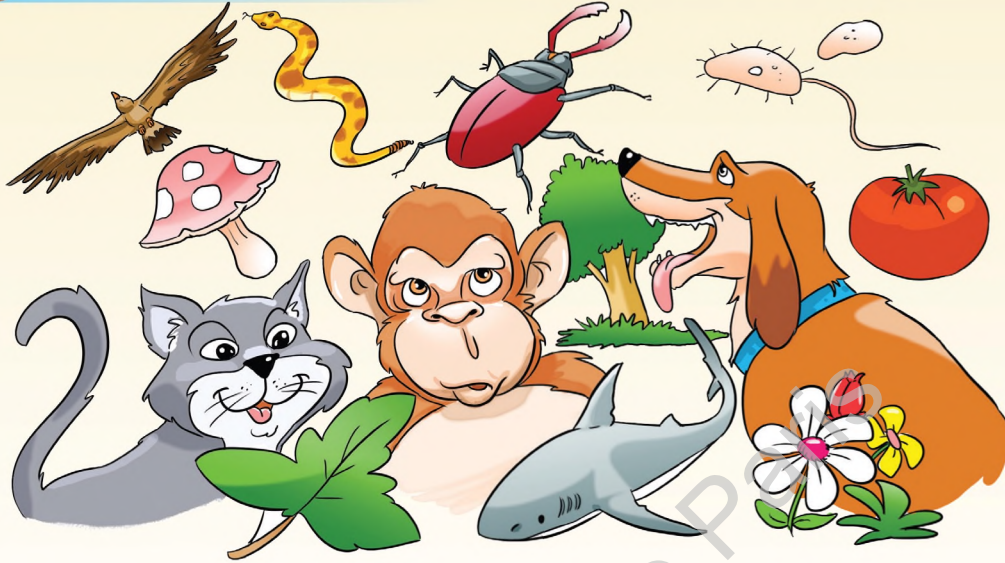
xo vîr a meke delal

fekhuyayî vînde timî

Akman Gedik

BEŞÊ 16.
Demê wendene û goşdarîkerdene

DINYAYA CANDARAN

Demo ke ma dorûverê xo ra biewnîy ma şênîy gelek çeşîtê candaran bivînîy. Senî ke merre, pisîng, kutik û kerge candar ê; dare, vaş, xîyar, firingî, balcane û îsot zî candar ê. Yanî bi hezaran çîyê ke ma dorûverê xo de vînenê candar ê. Semedo ke bi hezaran çeşîtê candaran estê, zanyaran candarî kerdîy çend sinifi ke wa asanêr bêrîn naskerdene. Na beş kerdene goreyê taybetmendîya candaran a. Taybetmendîyê înan yê hemparî zî nê yê ke heme candarî benê, resenê û mirenê.

Nebatî, heywanî, kufkarikî û candarê mîkroskopîkî, çar sinifê cîya yê candaran ê. Heme çeşîtê dare, vaş û candaranê hewzan kewenê mîyanê sinifa nebatan. Nebatî hem seba merdiman hem zî seba heywanan çimeyê bingeyên yê wendene û oksîjenî yê. Eke nebatî nêbîyêne, cu zî do nêbîyêne. Sinifa heywanan zaf hîra ya. Heme çeşîtê mase, perrdar û xijbîyayoxan mîyanê na sinife de yê. Candarê ke kewenê na sinife şênê têw bigêrîy la nebatê sey dar û vaşan seba ke cayêke ra girêdayî yê nêşênê têw bigêrîy. Sinifa kufkarikan bi taybetmendîyanê xo sey sinifanê bînan nîya. Tayê candarî zî estê ke bi çîman nêbîyêne. Nê candarî mîkroskopîkî yê û tena bi mîkroskopî yê nêbîyêne.

Nê heme candarê ke ma behsê înan kenê, goreyê xo cugehêkê înano cîya esto. Mavajîme, tayê nebatî cayanê serdînan de virazîyênê tayê zî cayanê germinan de virazîyênê. Tayê heywanî zî cayanê serdînan de ciwîyênê. Mavajîme, penguen, gamisk, heşê cemedî, cayanê serdînan de ciwîyênê. Heywanê sey şêr, fîl, meymun û deveyan zî cayanê germinan ra hes kenê û ê cayan de ciwîyênê.

BEŞÊ 17.
Demê qiseykerdene û nuştene

Goreyê melumatê corênî cewabanê persanê cêrênan bidîn û binusîn.

1. Candarî çira yê nê beş kerdene?

.....

2. Candarî goreyê çiyî kewenê sinifêke?

.....

3. Nebatî qey seba merdiman û heywanan muhîm ê?

.....

4. Candarê mîkroskopîkî senî yê nê diyene?

.....

5. Kamcîn heywanî cayanê serdinan de ciwîyênê?

.....

BEŞÊ 18.
Demê wendene

Cumleyanê nêmcetan yê cêrênan û melumatê rastî yê vera înan biresnîn yewbînî.

1. Penguen, gamisk, heşê cemedî,

tavê zî cavanê germinan de virazîvênê.

2. Heme candarî benê, resenê

nênê diyene.

3. Heme çeşîtê dare, vaş û candaranê hewzan kewenê

û mirenê.

4. Tayê candarî zî estê ke bi çîman

cayanê serdinan de ciwîyênê.

5. Tayê nebatî cayanê serdinan de virazîvênê

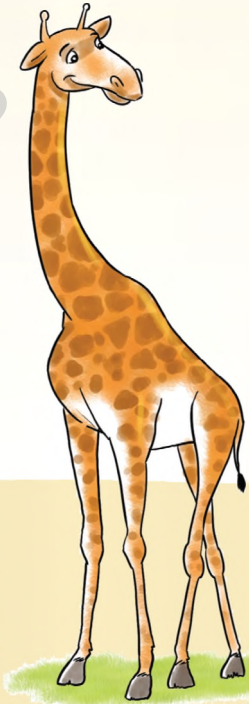
mîvanê sinifa nebatan.

BEŞÊ 19.
Demê wendene

Goreyê melumatê corênî cewabanê persanê cêrênan bivînîn

1. Kamcîn heywan cayê serdinî de nêciwîyêno?
 - a) Gamisk
 - b) Fîl
 - c) Penguen
2. Kamcîn heywan cayanê germinan ra hes nêkeno?
 - a) Penguen
 - b) Şêr
 - c) Meymun
3. Mase mîyanê kamcîn sinifa candaran de yo?
 - a) Kufkarike
 - b) Nebat
 - c) Heywan
4. Kamcîn heywan cayanê serdinan de ciwîyêno?
 - a) Penguen
 - b) Meymun
 - c) Deve
5. Dare, vaş û candarê hewzî kewenê mîyanê kamcîn sinife?
 - a) Kufkarike
 - b) Nebat
 - c) Heywan

BEŞÊ 20.
Demê nuştene

Goreyê melumatê corênî venganeyanê cêrênan pîrr bikîn

1. Heme çeşîtê dare, kewenê mîyanê sinifa nebatan.
2. Tayê candarî zî estê ke bi çîmandîyene
3. Penguen,cayanê serdinan de ciwîyêne.
4. Eke nebatî nêbîyêne, nêbîyêne.
5. Zanyaran candarî kerdîy çend ke wanaskerdene.

BEŞÊ 21.
Demê wendene

MÊMANÊ ÇIMANÊ MI

Çimê to yenê,

xêr yenê

Xeylê wext o ke şilî çin ê

Vengê to yeno,

xêr yeno

Xeylê wext o ke mîlçikî çin ê

Ti yenî,

xêr yenî

Sere û çimanê mi ser yenî

Rîyê to yeno,

xêr yeno

Xeylê wext o ke koyî çin ê

Boya to yena,

xêr yena

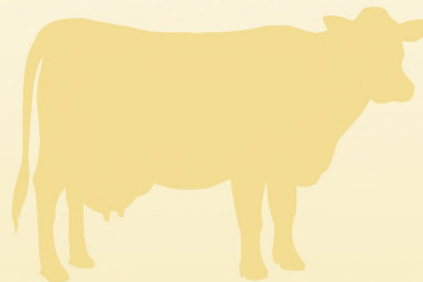
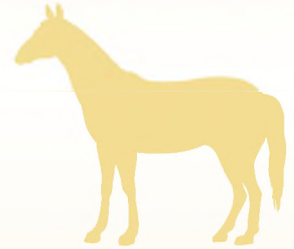
Xeylê wext o ke wisarî çin ê

Ti yenî,

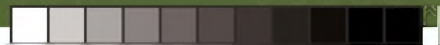
xêr yenî

Sere û çimanê mi ser yenî

Bedriye Topaç

Institut kurde de Paris

Institut kurde de Paris

LEŞE Û WEŞÎ
UNÎTEYA

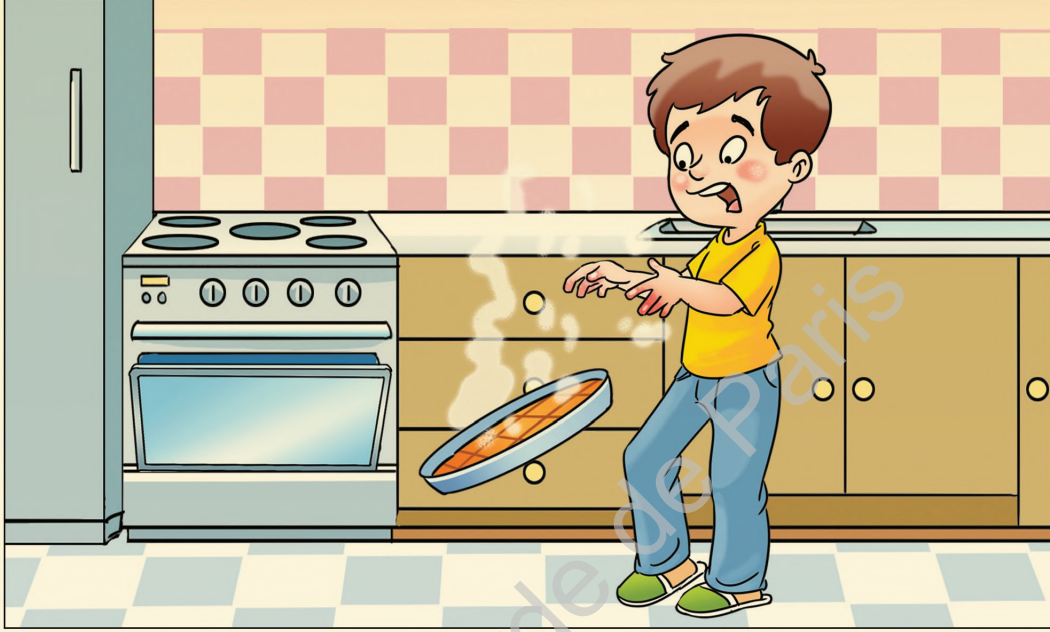
3.

Institut kurde de Paris

BEŞÊ 1.
Demê wendene û goşdarîkerdene

HETKARÎYA LEZKANÎ

Hesen lajekêdo nehs bî û qet xo nêpawitêne. Seba naye ra zî her roje rastê tehlukeyan ameyêne. Ey, ge destê xo dergê ocaxa akerdî kerdêne ge bi deterjanan kaykerdêne û ge zî pencereyan ro vejîyayêne.

Rojê dadîya Hesenî kulinde de kilîncayî pewtêne. Kilîncayî hîna firine de bîy. Hesenî bê ke dadîya xo ra biwazo berê firine akerd û destê xo eşt sênîya germine û qêrî kewte bi ey.

Birayê ey Mirad şî hawara ey. Musluxe akerde û destê eyo veşatî da binê awa serdine. Ca da dadîya xo haydar kerde. Dadîya Hesenî o berd nêweşxane. Doktorî, destê Hesenî derman kerd, pîşt û va:

— Rind ke şima destê eyo veşatî dayo binê awa serdine. Seba na hetkarîya şima ya lezkanî, destê Hesenî do rewêr weş bibo.

Miradî, bala birayê xo ante naye ser ke ganî o caran bi hacetanê tuj, veşnayox û cereyaninan kay nêko. Ey rê da zanayene ke nê îşîkî nîyê û ganî merdim bi nînan kay nêko.

BEŞÊ 2.
Demê qiseykerdene û nuştene

Goreyê melumatê corênî cewabanê persanê cêrênan bidîn û binusîn

1. Hesen qey her roje rastê tehlukayan ameyêne?

.....

2. Dadiya Hesenî çi pewtêne?

.....

3. Qey qêrî kewte bi Hesenî?

.....

4. Mirad kam o?

.....

5. Doktorî înan ra se va?

.....

BEŞÊ 3.
Demê wendene

Goreyê melumatê corênî vera cumleyanê cêrênan herfa “R” (rast) yan zî “X”yî (xelet) binusîn.

1. Musluxe akerde û destê birayê xo yo veşatî da binê awa serdine. ()

2. Hesenî seba peydakerdena çîyan hetkarîya pîlan waştêne. ()

3. Doktorî, linga Hesenî derman kerde û pîşte. ()

4. Hesen seba kilîncayan şî kulinde. ()

5. Dadiya Hesenî o berd wendegeh. ()

BEŞÊ 4.
Demê qiseykerdene û nuştene

Cewabanê persanê cêrênan bidîn û binusîn

1. Keye de çiyê tehlukeyinî yê ke şênê bêrîn merdimî sere de çi yê?

.....

.....

.....

2. Eke hedîseyêko winasî biqewimîyo ganî ma se bikîy?

.....

.....

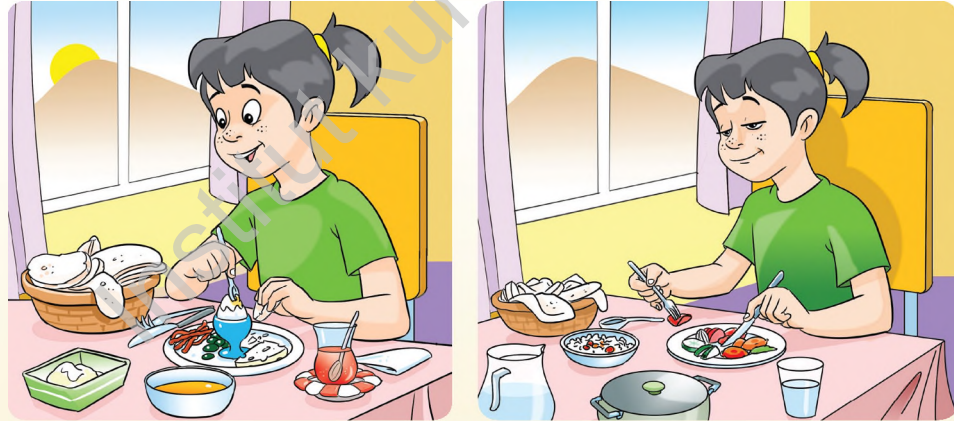
.....

3. Şima zî hedîseyêkî ke keye de ameyo şima sere de binusîn.

.....

.....

.....

BEŞÊ 5.
Demê qıseykerdene

Resimanê corênan ra biewnîn, şirove bikîn û binusîn.

1. Gule kamcîn werdan wena? Goreyê şima ganî nê werdan kamcîn ceman de û key biwero?

.....
.....

2. Goreyê şima Gule tendurist a yan ney? Qey?

.....
.....

3. Demo ke şima bê arayî yêwê wendegeh yan zî vêşan benê, rewşa şima senîn a?

.....
.....

4. Keso ke wext de û biserûber werd nêwero do rastê çitur xeteran bêro?

.....
.....

5. Werdê ke seba leşa ma faydedar ê çî yê? Eke ma tim eynî çîyan biwerîy, weşîya ma do çitur bo?

.....
.....

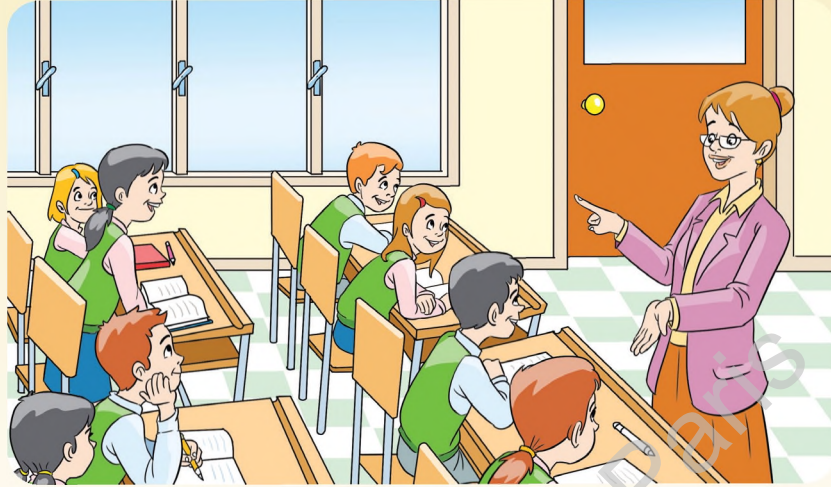
BEŞÊ 6.
Demê wendene û nuştene

Çira ganî ma wucudê xo biserûber perwerde bikîy? No çira zaf muhîm o? Ci bigêrîn û binusîn.

.....
.....
.....
.....
.....

BEŞÊ 7.
Demê wendene

SEBA WEŞÎYA MA

Qeçekêno, şîma seba weşîya xo se kenê, hela embazanê xo ra vajîn.

Zozane: Ez werdê serakerdî yê teberî nêherînena.

Leyla: Ez zî nêherînena. Çünke werdê serakerdî madeyê merdimî herimnenê û merdim pê nêweş keweno.

Zana: Seba ke ez xo mîkroban ra bipawa ez tim destanê xo bi sabun şuwena.

Ehmed: Seba pakî ez û kaxitanê destawxaneyî şuxulnena.

Azad: Eke mi ereq da, ez awa serdine nêşimena.

Rayzan: Badê dersa sporî eke mi zaf ereq da, seba ke ez nêweş nêkewa, ez şîna dest û rîyê xo şuwena û cilanê xo vurnena.

BEŞÊ 8.
Demê kayî

Kamî vato? Goreyê melumatê corênî vate û nameyan biresnîn yewbînî.

1. Werdê serakerdî yê teberî nêherîneno/a.	Zana
2. Werdê serakerdî madeyê merdimî herimnenê.	Leyla
3. Seba ke ez xo mîkroban ra bipawa ez tim destanê xo bi sabûn şuwena.	Zozane
4. Seba pakî awe û kaxitanê destawxaneyî şuxulneno/a.	Azad
5. Eke ereq da, awa serdine nêşimeno/a.	Ehmed

BEŞÊ 9.
Demê wendene û goşdarîkerdene

GULE Û ZÎNE

Gule rojê nêweş kewtibî. Bi halê xo yê nêweşî şî wendegeh. Mabênê nêvroje de, werdê xo çenteyê xo ra vet û masaya xo ser o rona. Embaza aye Zîne zî ameye leyê aye. Gule werdê xo ra îkramê aye kerd la Zîne nêwerd û va:

— Sipas, afiyet-şeker bo, çetala mi çin a.

Gule: Kerem ke bi çetala mi biwere.

Zîne: Nêbeno, ti nêweş a. Eke ez bi çetala to biwera, do nêweşîya to derbazê mi zî bibo.

Gule: Hol o, ti zaf hişmend a. Eke wina yo kerem ke na çîkolata biwere, mi qabê aye nêakerdo.

Zîne: Sipas, ti tim weş ba.

BEŞÊ 10.
Demê qiseykerdene û nuştene

Goreyê melumatê corênî cewabanê persanê cêrênan bidîn û binusîn.

1. Wendegeh de şîma senî weşîya xo pawenê?

.....

2. Eke embazê/a şîma weşîya xo nêpawo/a, şîma ey/ayê senî hişyar kenê?

.....

3. Zîne qey werdê Gule nêwerd?

.....

4. Gule key werdê xo çenteyê xo ra vet û masaya xo ser o rona?

.....

5. Gule bi halêko senîn şîye wendegeh?

.....

BEŞÊ 11.
Demê wendene û sentene

PAKÎ WEŞÎ YA

Gelê hevalan, merdimê şarezayî merdimê pak ê. Ê pakîya xo ya şexsî û ya cugehê xo pawenê. Coka ê tim tendurist ê. Weşî zî sebebê şabîyayîşî ya.

De kerem bikîn ma nê formê cêrênî ra biewnîy.

“Cugeho Pak, Wendegeho Pak”

Goreyê nê sloganî cumleyanê cêrênan biwanîn û formî bi nîşanê “√” pîrr bikîn.

😊: Ez tim kena.

😞: Ez ge-ge kena.

😓: Ez qet nêkena.

	TEVGER Û TEWR	😊	😞	😓
1	Ez seba pakîya sinifa xo dîqet kena.			
2	Ez seba pakîya baxçeyê wendegehî dîqet kena.			
3	Ez embazanê xo yê ke sinife qilêrin kenê hişyar kena.			
4	Ez embazanê xo yê ke wendegehî qilêrin kenê hişyar kena.			
5	Ez sinife de vengê xo berz nêkena.			
6	Ez çopanê ke erd de yê erzena qutîya çopî.			
7	Ez mabênan de sinife hewadar kena.			
8	Ez seba pakîya destawxaneyê wendegehî dîqet kena.			
9	Ez kel-melê sinife bi baldarî şuxulnena.			
10	Ez masayanê sinife xêze nêkena.			

Peynî: Eke şîma hîrê rey nîşanê 😊 yan zî di rey nîşanê 😞 ronayo. ganî şîma hereket û tewranê xo rast bikîn.

BEŞÊ 12.
Demê wendene û goşdarîkerdene

ENDAMÊ ZEREYÎ

Ma dersa weşîye de yê. Mamosta maketî ser o endamanê zereyî musneno ma. Mamostayî va: Qeçekêno! Bizanîn ke leşa ma hîrê beşan ra yêna ware: Sere, govde û destûlingî. Mezg sere de yo. O fermandarê heme endaman o. Endamî govde de yê. Mamostayî maketî ser o wina dewam kerd:

Mezg

Mezg zereyê qafi de yo. Qaf mezgî weş paweno. Mezg de hîrê beşî estê: Mezgo gird, mezgek û mezgê peynîye. Mezg çim, goş, zıwan ûsn. ra sînyalan gêno û neqlê sistemê sîniran yê merkezî keno. Mezg tevgeranê leşa merdimî îdare keno.

Zerrî

Zerrî, sêneyê merdimî de ya û masûlkeyan ra ameya ware. Girdîya zerrîya her kesî qasê girmika ey/aye ya. Zerrî, gonî şawena endamanê leşe. Gama ke zerrî dana piro, bi reyayan oksijene şawena her hetê leşe.

Made

Made, werdî hezim keno. Hezimkerdena werdî wina bena: Werdene fek ra dest pêkena, luliya werdî ra derbazê madeyî bena, şina roqilaya bariye. Uca de çiyê ke leşe rê lazim ê yêne vilakerdene. Yê bînî zî kewenê roqilaya girde û erzîyênê teber.

Pişike

Pişike, endama cîfgirewtene ya, gonîya qilêrine pak kena. Sêneyê merdiman de pişike esta. Bi aye ma cîf gênê û danê. Sayeyê aye ra gonî oksîjene gêna. Hewa bi rayîrê qirrike, zuqlike ra reseno kîsikanê hewayî.

Velke

Velke, madeyanê zîyandaran yê ke gonî de yê parzun kena. Velke, leşe de endama pakkerdena gonî ya. Tede bi milyonan reyayekê gonî estê ke sey parzunî xebitînê. Badê ke gonî pak bena, qilêro mendî, şino mîzoruk. Demo ke mîzoruk pîrr beno, bi rayîrê mîze erzîyêno teber.

Qeseba sîyaye

Qeseba sîyaye, hezimkerdene rê hetkar a. Gonî de nisbetê şekerî kok kena. Enerjî, yanê rûn, şeker û proteînî depo kena. Hemsencîya hormonan ana ware.

Roqilayî

Roqilayî, werdanê ke ma wenê, kenê gonî ser. Çîyanê ke faydeyê xo çin o, erzenê teber. Seba ko mamostayî endamê zereyî maketî ser o musnayî ma, ma endamê zereyî yew bi yew dîy, derse hîna weş vîrê ma de mende.

BEŞÊ 13.
Demê qiseykerdene û nuştene

Goreyê melumatê corênî cewabanê persanê cêrênan bidîn û binusîn

1. Mamosta maketî ser o kamcîn endaman musneno ma?

.....

2. Femandarê heme endaman kamcîn o?

.....

3. Pişike kotî ya?

.....

4. Made çiyî rê beno?

.....

5. Velke çiyî parzun kena?

.....

BEŞÊ 14.
Demê nuştene

Bi çekuyanê têmîyanekanê cêrênan, cumleyanê rastan virazîn û binusîn.

1. gonî / leşe / de / velke / pakkerdena / endama / ya

.....

2. kenê / ser / werdanê / roqilayî / ke / wenê / ma / gonî

.....

3. ke / ma/ ra / beşan / hîrê / leşa / yêna ware / bizanîn

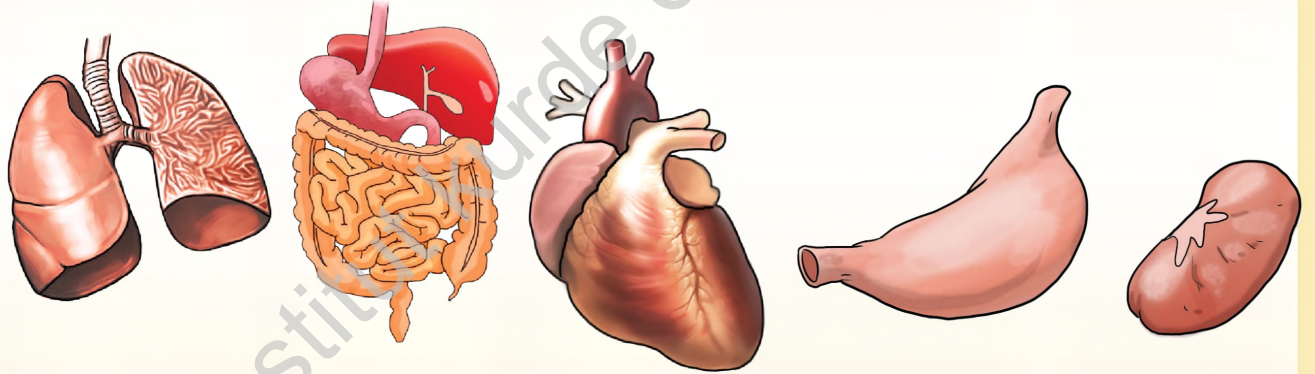
.....

4. merdimî / mezg / keno / tevgeranê / îdare / leşa

.....

5. gêna / ra / pişikê / oksîjene / sayeyê / gonî

.....

BEŞÊ 15.
Demê kayî

Cumle û nameyanê cêrênan yê endaman biresnîn yewbînî.

1. Zereyê qafî de yo.

Velke

2. Leşe de endama pakkerdena gonî ya.

Zerrî

3. Gonî şawena endamanê leşe.

Roqilayî

4. Çîyanê ke faydeyê xo çin o, erzenê teber.

Made

5. Werdî hezim keno.

Mezg

BEŞÊ 16.
Demê qiseykerdene û nuştene

Venganeyanê cêrênan goreyê xo pîr bikîn.

1. Badê werdî ez didananê xo firçe kena, çunke
2. Ez tim destanê xo bi sabun şuwena, çunke
3. Wexto ke dinya serd bibo ez cilanê qalindan xo ra dana, çunke.....
4. Seba weşîye ez werdê xo biserûber wena, çunke
5. Teber ra ez û embazê xo ma kay kenê û ez spor kena, çunke

BEŞÊ 17.
Demê wendene û nuştene

Venganeyanê cêrênan bi çekuyanê cêrênan pîr bikîn.

“qeseba sîyaye, govde, qaf, qirrike, lulîya werdî”

1. mezgî weş paweno.
2. gonî de nisbetê şekerî kok kena.
3. Leşa ma hîrê beşan ra yêna ware: Sere, destûlingî.
4. Hewa bi rayîrê, zuqlîke ra reseno kîsikanê hewayî.
5. Werdene fek ra dest pêkena, werdî ra derbazê madeyî bena.

BEŞÊ 18.
Demê nuştene

Eke ma werdene û şimitena xo de dîqet nêkîn çî tewir zehmetî şênê vejîy?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

UNÎTEYA

3.

LEŞE Û WEŞÎ

Institut kurde de Paris

Institut kurde de Paris

DEMSERRE Û SERRNÊME

UNÎTEYA

Institut kurde de Paris

BEŞÊ 1.
Demê wendene û goşdarîkerdene

Wisar ame, serd rema.

WISAR

Wisar o. E, reyna wisar o. Asmên kewe û bêhewr o. Vayêko honik yêno. Dewa ma serê tumêkê berzî de ameya awankerdene, ma çar hetanê xo vînenê. Derûdor de çere, çimeyê awe, merguzeyî estê û heta ke çimî vînenê hêga yê. Dormare kesk û kewe yo. No yo ma çend embazî kewenê deşte.

Kiştâ rayîrî de hîrê estorfî hêdî-hêdî şinê. Ma nêzdîyê înan benê. Wina ez vînena, înan ra yew mahînek a, mahînek a zaf rind a. A sîpî ya. Herçî estor î, înan ra yew sîya yo, o bîn qemer o. Ê bi çimanê xo yê jîran ma ra ewnîyênê. Mî mahîne nas kerde, a mahîna Çekoyî ya. Çeko suwarê tewr holê dewa ma yo. Mahîne zî ez nas kerda, a ver bi mi yêna. Hol ke tûnika mi de di qelâyê şekerî estê. Ez înan dana aye. A bi lewanê xo yê nerman înan bena. Ma hîna aver şinê. Mîyanê çereyî de, ma nêzdî ra des mangayan, çar gayan û bineyna dûrî ra hewt golikan vînenê ke sereyanê xo vaşî ra berz nêkenê. Çimê ma pesî nêgineno. Bêguman, birranê pesî verê xo dayo wareyan.

Ma saetêke ra zafêr mîyanê çimeyanê awe û merguzeyan de gêrenê.

Kamiran Ali Bedirxan
(Kumanckî ra)

BEŞÊ 2.
Demê qiseykerdene û nuştene

Goreyê melumatê corênî cewabanê persanê cêrênan bidîn û binusîn.

1. Derûdorê dewe de çi esto?

.....

2. Kişta rayîrî de çend estorî şinê?

.....

3. Çeko kam o?

.....

4. Mahîne çi wena?

.....

5. Mîyanê çereyî de çend heywanî çerenê?

.....

BEŞÊ 3.
Demê wendene

Cumleyanê nêmcetan yê cêrênan û melumatê rastî yê vera înan biresnîn yewbînî.

1. Dewa ma serê tumêkê berzî de di qeleyê şekerî estê.

2. Kişta rayîrî de hîrê estorî verê xo dayo wareyan.

3. Hol ke tûnika mi de ameya awankerdene.

4. Bêguman, birranê pesî çimeyanê awe û merguzevan de gêrenê.

5. Ma saetêke ra zafêr mîyanê hêdî-hêdî şinê.

BEŞÊ 4.
Demê nuştene

Çekuyanê cêrênan mîyanê cumleyan de bixebitnîn.

1. wisar :

2. honik :

3. hewr :

4. çime :

5. birre :

BEŞÊ 5.
Demê wendene û goşdarîkerdene

KAWAYO ASINKAR Û NEWROZE

Goreyê efsaneyan, verê çend hezar serran welatê ma binê destê zordarêkî beyaxkîyî de bîyo. Welat mîyanê rewşêka xirabe û zehmete de bîyo. No zordaro beyaxkî, padîşayêko tersnak bîyo. Rojêk nêweşîyêka ecêbe ey de peyda bîya. Peynîya na nêweşî de di marê mezgwerî serê her di doşanê ey de peyda bîyê. Şarî her roje mezgê di xortan dayo ê maran ke mird bibîn û ey nêdejnîn. Seba naye zî roje de di xortî kiştê û mezgê înan dayo maran.

Şarî dîyo ke roje bi roje xortê jêhatî yêncê kiştene û hûmara xortanê welatî kêm bena. Her roje zerrîya mayêke û pîyêkî vêşaya, wayêke bê bira û domanêk bê pî mendo. Mîyanê pîyanê nê xortan de merdimêk estbîyo, nameyê ey Kawa bîyo. Kawa asinkarêko jêhatî bîyo. Heme lajê ey ameyê kiştene û bîyê werdê maranê serê doşanê padîşayî. Tena lajêkê ey mendo. Rojêke ameyê ke lajê eyê mendeyî zî berîy bikîy werdê ê maran. Kawayê asinkarî demo ke dîyo ke lajê ey yê peyênî zî benê, dinya verê çimanê ey de tarî bîya, sebirê ey nêmendo û sey şêrêkî berizîyayo, vato:

-Neeey! Neeey! Êdî ma lajanê xo nêkenê werdê maran.

Bi heme hêzê xo çakuçê destê xo dayo sindanî ro û çakuçî sey zengilî veng dayo. Kawayî bala şarî anta xo ser û sey pilingêkî dikanê xo ra vejîyayo, vengê şarî dayo:

-Gelê şarî! Birayenê! Eke wina şiro, tena do kokim û domanî bimanê. Qey ma do domananê xo seba werdê maran pîl bikîy?

Naye ra dima, pêşmala xo ya çermêne verê xo ra akerda, sey alayêke sereyê rimêkî ra kerda û bi slogan û haware verê xo dayo saraya padîşayê zordarî. Şarî ra vato:

-Biramîn ser û metersîn! Merdene bindestî ra holêr a.

Pêrone pîya hêriş kerdo. Wina peynîya zordarîya padîşayî arda. Êdî rojêda newî dest pêkerdo. Na roje 21ê Adare bîyo û nameyê Newroze pa nîyayo.

Rojêka wina bîya ke zimistano serdin zî qedîyayo û demserra wisarî dest pêkerdo. Deşt, ko û newalî xemilîyayê. A roje ra nat Newroze bîya roşanê wisarê reyayîşî.

BEŞÊ 6.
Demê qiseykerdene û nuştene

Goreyê melumatê corênî cewabanê persanê cêrênan bidîn û binusîn.

1. Goreyê efsaneyan, demê Kawayê asinkarî de rewşa welatê ma çitur bîya?

.....

2. Seba çiyî her roje di xortî kiştê?

.....

3. Kawayê asinkarî û şarî seba çiyî hêrişê saraya padîşayî kerdo?

.....

4. Kawayê asinkarî verê ke hêrişê saraya padîşayî biko se kerdo?

.....

5. Kamcîn roje peynîya zordarîya padîşayî arda?

.....

BEŞÊ 7.
Demê wendene

Cumleyanê nêmcetan yê cêrênan û melumatê rastî yê vera înan biresnîn yewbînî.

1. Şarî dîyo ke roje bi roje

tersnak bîvo.

2. Her roje mezgê di xortan dayo ê maran

û domanî bimanê.

3. No zordaro beyaxkî, padîşayêko

xortê jêhatî yênê kiştene

4. Eke wina şiro, tena do kokim

anta xo ser.

5. Kawayî bala şarî

ke mird bibîn.

BEŞÊ 8.
Demê nuştene

Çekuyanê cêrênan mîyanê cumleyan de bixebitnîn.

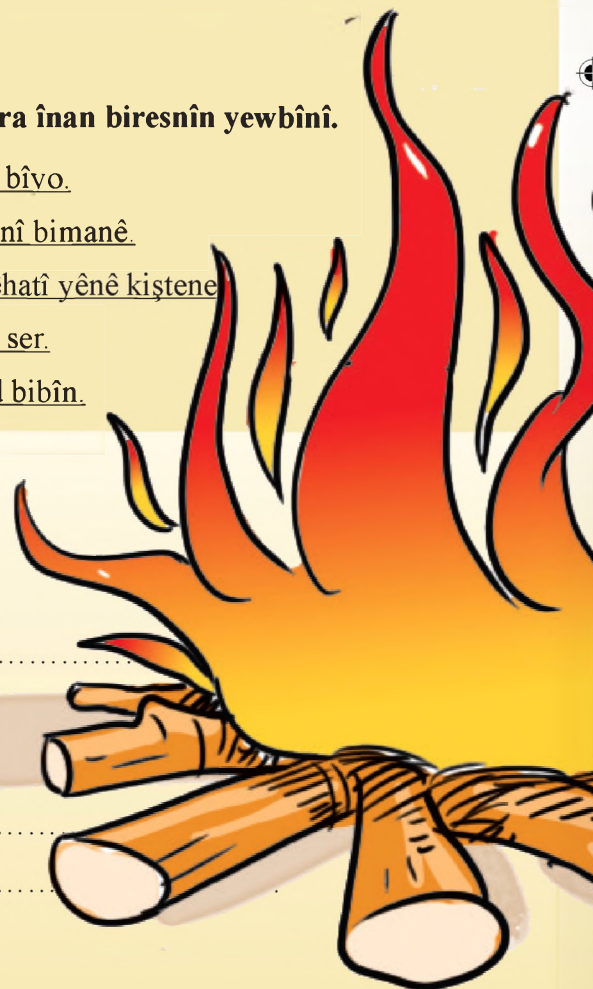
1. newroze :

2. reyayîş :

3. sebir :

4. zordar :

5. pêsmale :

BEŞÊ 9.
Demê nuştene

Bi çekuyanê tēmîyanekanê cêrênan, cumleyanê rastan virazîn û binusîn.

1. rojêda / dest / newî / pêkerdo / êdî /

.....

2. Newroze / wisarê reyayîşî / bîya / nat / a roje ra / roşanê

.....

3. akerda / çermêne / pêstemala xo / xo ra / ya / verê

.....

4. nêweşîyêka / peyda bîya / de / rojêk / ecêbe / ey

.....

5. mayêke / veşaya / zerrîya / û / her / roje/ pîyêkî

.....

BEŞÊ 10.
Demê nuştene

Seba cumleyanê cêrênan persan binusîn.

1?

Welat mîyanê rewsêka xirabe û zehmete de bîyo.

2?

Di marê mezgwerî serê her di doşanê ey de peyda bîyê.

3?

Kawa asinkarêko jêhatî bîyo.

4?

Kawa sey pilingêkî dikanê xo ra vejîyayo.

5?

Heme lajê Kawayê asinkarî ameyê kiştene.

BEŞÊ 11.
Demê wendene û goşdarîkerdene

KEYFWEŞÎ

Ez yew kurdo qijek a
La welatê mi gird o
Pirr dehle û koyî yê
Pirr verê û bizî yê

Bi zozan, hîrayîyan
Welatê mi rindek o
Bi robar û verrojan
Bi vilikan rengin o

Hênîyê ey teze yê
Çar het' înan sorgul î
Wayîr' keyf î may û pî
Dengbêj' înan bilbil î

Ne berme û nesaxî
Sîrf govend, zerrîweşî
Tede herkes zerrîweş
Bi xebat û keyfweşî

Kamiran Alî Bedirxan
(Kurmanckî ra)

BEŞÊ 12.
Demê qiseykerdene û nuştene

Goreyê melumatê corênî cewabanê persanê cêrênan bidîn û binusîn.

1. Welatê ma de çiyî estê?

.....

2. Hênîyê welatî senîn ê?

.....

3. Merdimê welatî senîn ê?

.....

4. Welat de rewşa maye û pîyan senîn a?

.....

5. Vengê dengbêjanê welatî senîn o?

.....

BEŞÊ 13.
Demê nuştene

Çekuyanê cêrênan mîyanê cumleyan de bixebitnîn.

1. dehle :

2. robar :

3. vilike :

4. zerrîweş :

5. keyfweşî :

BEŞÊ 14.
Demê nuştene

Şima zî derheqê taybetmendîyanê welatê xo de panc cumleyan vajîn û binusîn.

1.

2.

3.

4.

5.

BEŞÊ 15.
Demê wendene û goşdarikerdene

KAMÎ, KEY SE KERD?

Ehmed:
Mi vizêr şîrêke ezber
kerde.

Sîneme:
Ez perey şîya dîyarê
kalikê xo.

Kamiran:
Mi pêrar sinifa çarine de
wendinê.

Vilnaze:
Mi di hewteyan ra ver
temaşeyê filmêkî
tarîxî kerd.

Zinar:
Mi aşma vîyarta hevalê
xo berdîy Kitابخaneyê
Hemeyî.

Aşmîne:
Mi verê di serran
wendena xo ya
seretayî tamam kerde.

BEŞÊ 16.
Demê wendene û goşdarikerdene

KAM, KEY SE KENO?

Esparike:

Ez nika wezîfeyê
xo virazena.

Behzad:

Ez na game çay şimena.

Zeynebe:

Ez ewro şina keyeyê
emika xo.

Bedirxan:

Ez hertim spor kena.

Dîlane:

Ez her game bêriya maya
xo kena.

Serhed:

Ez şanan rew şina keye.

BEŞÊ 17.
Demê wendene û goşdarîkerdene

KAM, DO KEY SE BIKO?

Mem:

Ez do meşte mektubê
binusa.

Şilane:

Ez do di-hîrê rojan ra pey
kitabê biherîna.

Bawer:

Ez do ameyox de
universîte de biwana.

Gulbiza:

Ez do badê serrêna
wendegehê mîyanênî ra
mezun biba.

BEŞÊ 18.
Demê wendene

Goreyê melumatê corênî cewabê persanê cêrênan bivînîn.

- Verê di serran kamî wendişê xo yê seretayî tamam kerdo?
 - Ehmed
 - Aşmîne
 - Şilane
- Kam/e do di-hîrê rojan ra pey kitabê biherîno?
 - Serhed
 - Mem
 - Şilane
- Kam/e nika wezîfeyê xo virazeno/a?
 - Esparike
 - Zeynebe
 - Vîlnaze
- Kam/e şino/a keyeyê emika xo?
 - Nazdare
 - Bedirxan
 - Zeynebe
- Kamî pêrar sinifa çarine de wendinê?
 - Dilane
 - Kamiran
 - Bawer

BEŞÊ 19.
 Demê nuştene

Goreyê melumatê corênî venganeyanê cêrênan pîrr bikîn.

1. Mi..... fîlmêkî tarîxî kerd.
2. Ez do..... kitabê biherfîna.
3. Ez..... şîna keyeyê emika xo.
4. Ez do..... universîte de biwana.
5. Mi sinifa çarîne de wendinê.

BEŞÊ 20.
 Demê kayî

Çekuyanê cêrênan xaçeperse de bivînîn!

Ş	A	N	D	L	M	E	H	S	B	O	N	Î	A
P	Ê	R	A	R	E	V	Ê	M	Ç	G	I	J	Ş
R	J	H	V	D	Ş	P	Ê	I	A	R	K	L	M
O	E	E	Î	D	T	P	A	R	A	N	A	P	A
J	Ê	W	H	U	E	S	E	R	R	Ê	N	A	P
E	V	T	E	H	D	O	F	Ş	Ş	L	V	Ş	E
P	H	E	R	G	A	M	E	W	R	O	I	Ê	Y
E	R	F	T	H	N	H	N	R	G	A	Z	L	Ê
R	Y	I	I	Î	R	O	K	M	E	H	Ê	B	N
E	X	G	M	R	W	B	A	D	Ê	P	R	Ê	E
Y	A	Ş	M	A	A	M	E	Y	O	X	E	W	D

☐ VIZÊR	☐ ŞAN	☐ HEWTE	☐ HER GAME	☐ HERTIM
☐ EWRO	☒ AŞMA AMEYOXE	☒ AŞMA PEYÊNE	☐ NIKA	☐ PAR
☐ BADÊ	☐ PEREY	☐ PÊRAR	☐ ROJE	
☐ SERRÊNA	☐ MEŞTE	☐ ENKA		

Institut kurde de Paris

WERD Û ÇIYÊ ŞIMITIŞÎ YÊ MA
UNÎTEYA

5.

Institut kurde de Paris

BEŞÊ 1.
Demê wendene û goşdarîkerdene

FAYDEYÊ HENARE

Çibenokêkê ma de seba henare vajiyêno ke “Dêzayê ximximî, pîrrê ardê genimî”. Tay vato. Çunke her dendika aye de fayde esto. Ewro peynîya tayê cigêrayîşan musnena ke a tena fêkîyêko tehmweş nîyo, çimeyê weşî ya zî. Sayeyê antioksidananê xo ra, pawitena nîzamê leşe xurt kena, hemsenciya şeker û kolesterolî rast kena, hêz dana zerrîya merdimî, îltîhabê goştê didanan ziwa kena, tansiyonê berzî kêmi kena, toksînan erzena teber, enerjî dana leşa rincane...

Seba nê faydeyan ganî ma tena payîzî ney, zimistanî zî nê fêkîya mûcîzeyî ra mirdîya xo îstîfade bikîy. Çunke hetê vîtamînan û potasyumî ra gelek zengîn a. Zereyê 100 gramanê henare de 259 mîlîgramî potasyum, 63 kalorî, 8 mîlîgramî vîtamîna C û nînan ra teber vîtamîne sey B1, B2 zî estê. Goreyê cigêrayîşan, bardaxêka awa henare de hendê 10 bardaxanê çaya keske û 4 bardaxanê simzan antioksidan û % 25 vîtamîna C ye ya rojêke estê.

Tirşê henaran zî rewna salateyan de yêno xebitnayene. Hîna zî dewan de dendikê henare yê huşkerdî lezet danê werdan. Merdim şêno sey porteqale, leymune, mandalîna û sayan awa aye vejo û teze-teze bişimo. Henare hem seba tehmê fekê ma hem zî seba pawitena weşîya ma fêkîyêko hol o.

BEŞÊ 2.
Demê qiseykerdene û nuştene

Goreyê melumatê corênî cewabanê persanê cêrênan bidîn û binusîn.

1. “Dêzayê ximximî, pîrrê ardê genimî” seba çîyî vajîyêno?

.....

2. Henare hetê çîyî ra gelek zengîn a?

.....

3. Zereyê 100 gramanê henare de çend mîlîgramî potasyum esto?

.....

4. Tirşê henaran rewna çîyî de yêno xebitnayene?

.....

5. Hîna zî dewan de dendikê henare yê huşkerdî se kenê?

.....

BEŞÊ 3.
Demê wendene

Goreyê melumatê corênî vera cumleyanê cêrênan herfa “R” (rast) yan zî “X”yî (xelet) binusîn.

1. Zereyê 100 gramanê henare de 63 kalorî estê. ()
2. Her dendika henare de fayde esto. ()
3. Henare hemsencîya şeker û kolesterolî rast kena. ()
4. Ganî ma tena payîzî henare ra îstîfade bikîy. ()
5. Henare sayeyê antîoksîdananê xo ra, pawitena nîzamê leşe xurt kena. ()

BEŞÊ 4.
Demê qiseykerdene û nuştene

Goreyê fikrê xo cumleyan tamam bikîn.

1. Her dendika henare de fayde esto.
2. Sayeyê antîoksîdananê henare ra.
3. Zereyê 100 gramanê henare de
4. Henare tayê hetan ra fêkîyêko hol o. Sey
5. Goreyê cigêrayîşan, bardaxêka awa henare de.

BEŞÊ 5.
Demê kayî

Çekuyanê cêrênan xaçerpe de bivînin!

L	Ê	K	Î	F	J	O	W	H	A	R	Ç	P
E	G	D	G	I	Y	P	E	E	L	V	I	O
Y	M	E	Y	W	E	L	R	N	E	Î	B	R
M	T	G	U	J	Ç	I	D	A	Y	T	E	T
U	E	A	S	I	M	Z	Ê	R	M	A	N	E
N	T	S	A	B	B	N	R	E	Û	M	O	Q
E	I	Ê	Y	B	U	A	Ş	Ş	N	Î	K	A
A	R	V	E	Z	F	N	A	N	T	N	R	L
L	Ş	M	A	N	D	A	L	Î	N	A	Ş	E

☐ MEYWE	☐ SIMZÊR	☐ HENARE	☐ LEYMUNE
☐ MANDALÎNA	☐ PORTEQALE	☐ SAYE	☐ TIRŞ
☐ VÎTAMÎN	☐ WERD	☐ ÇIBENOK	

BEŞÊ 6.
Demê wendene

Ka a awa serd û weş, ka beşla û ka zebeş
Ka birinc û ka genim, ka o bostan kotî yo?

Ka murî û ka încas, ka beye û ka engur
Ka a xewx û ka henar, ka dobelan kotî ya?

Ka o sêm û ka o zern, ka çimeyê gaz û qîr
Ka ew terş û ka talan, ka o dewran kotî yo?

Ka welatê ma rengin, ewro zar û birîndar
Cegerxwîno biberme, ça yo derman kotî yo?

Cegerxwîn (Kurmanckî ra)

BEŞÊ 7.
Demê qiseykerdene û nuştene

Ti zî goreyê xo fayde û holîyanê fêkîyan vaje û binuse.

.....

.....

.....

.....

.....

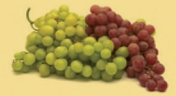
.....

.....

.....

.....

.....

BEŞÊ 8.
Demê wendene û goşdarîkerdene

EMBAZAN REYDE WERDIŞÊ KEBABÎ

Ez par sereyê payîzi de, seba vînayîşê embazanê xo Kerem û Serwerî şîbiya Sêrt. Serê sibayî Kerem û Serwer bi erebe amebîy vernîya mi. Erebeyê ma ver bi çarşuyê kanî acor şî. Badê ke ma a cayêko munasib de park kerde, ma kewtîy tengkuçeyêk û amey vera kebabxaneyêk de vindetîy. Rasta ey no cayo ke ma amey, mi rê xerib bî û rewşa ey ya teberî zî hende weş nebî. Kardîyêk destê westayê qelew yê zimbêlboqî de bî û vera çengalê kebabî de vindetbî. Kerem mi ra ewnîya û va:

— Ez zana nika ti vanî no çi ca yo, la bawer bike kebabo tewr weş tîya pewjîyêno!

Serwerî bi sereyê xo vatena ey tesdîq kerde. Ma kewtîy zere. Wayîrê ey bi gonîşîrîni ame ma vera. Winî asaynî ke her di embazê mi zaf rey amebîy tîya. Dikan qij bî la goreyê bînaya kane pak û biserûber bî. Ma derbazê hewşê ey yê honikî bîy. Keyfê mi kursî û masayanê darênan rê, saksîyanê ey yê renginan rê amê. Boya rihanana hewş de vila bîbî.

Badê ke ma kebab bi keyfê xo werd, mi uca ra hîna vêşî hes kerd. Embazî bi zerrîweşî peşmirîyayênê. Mi va:

— Ez do sirrê nê lezetî westayî ra bipersa.

Keremî wina va:

— Îcab nêkeno bira, ez zana. Badê ke ez bîya mişterîyê nê cayî, westayî reyêk mi ra va. Ê tena goştê verekan ra virazenê. Demo ke goştê amadekerdî bi çengaleke ra, tenûre de seracêr bikîy û fekê tenûre bi lince bigêrîy, ganî adiro ke tede pêro bibo bizote. Vezdê goştê ke çengalan ra yo, goştê esteyin yê beroşî ser o dilopî keno. Goştê çengalan û yê beroşî pîya pewjîyênê. La sirrê lezetî no nîyo, westayî va sirro eslî no yo: Goştê ke beno kebab, zaf helîyêno, giraniya ey kêmi bena. No rîwal ra tayê kesî goştê xo rew tenûre ra vejenê. La ma wina nêkenê, ma tam wextê xo de vejenê, ne rew ne berey.

BEŞÊ 9.
Demê qiseykerdene û nuştene

Goreyê melumatê corênî cewabanê persanê cêrênan bidîn û binusîn.

1. Westayo qelew o zimbêlboq vera çîyî de vindetbî?
.....
2. Wayirê kebabxaneyî senî ame ma vera?
.....
3. Serê sibayî Kerem û Serwer bi erebe amebîy vernîya mi?
.....
4. Boya çîyî hewş de vila bîbî?
.....
5. Sirrê lezetê kebabî çi yo?
.....

BEŞÊ 10.
Demê nuştene

Bi çekuyanê têmîyanekanê cêrênan, cumleyanê rastan virazîn û binusîn.

1. ma / erebeyê / çarşuyê / bi / acor / şî / kanî / ver
.....
2. bîy / hewşê / ma / yê / ey / honikî / derbazê
.....
3. peşmirîyayênê / zerrîweşî / bi / embazî
.....
4. virazenê / ra/ goştê / tena /verekan / ê.
.....
5. pewjîyênê / çengalan / goştê / yê / beroşî / û / pîya
.....

BEŞÊ 11.
Demê wendene

Cumleyanê nêmcetan yê cêrênan û melumatê rastî yê vera înan biresnîn yewbînî.

1. Tayê kesî goştê xo rew tenûre ra	<u>pewjîyênê.</u>
2. Ganî adiro ke tede pêro bibo	<u>kêmî bena.</u>
3. Goştê ke beno kebab, zaf helîyêno, giranîya ey	<u>tesdîq kerde.</u>
4. Goştê çengalan û yê beroşî piya	<u>vejenê.</u>
5. Serwerî bi sereyê xo vatena ey	<u>bizote.</u>

BEŞÊ 12.
Demê nuştene

Çekuyanê cêrênan mîyanê cumleyan de bixebitnîn.

1. kebab	:	
2. westa	:	
3. goşt	:	
4. rihan	:	
5. tenûre	:	

BEŞÊ 13.
Demê qiseykerdene û nuştene

Ti zî derheqê werdêkî de qisey bike û binuse.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

BEŞÊ 14.
Demê wendene û goşdarîkerdene

KERM Û DENDIKÊ SAYE

Sereyê menga teboxê de kermêk mîyanê şitilê firingî, xîyar, kuy û balcanan ra vejîya teber û sayêre ro vejîya cor. Xo rê sayêka girde weçîna ye û kewt zereyê aye. Caye ey rehet bî û keyf keyfê ey bî. Badê demêk pêhesîya ke bîyo cîranê çar dendikan. Rojêke eşnawit ke çar dendikan ra yewe, ê bînan ra wina vana:

— Ez do rojêke bikewa erd, mîyanê herre de bimana. Badê roj û şewan ez do biba şitilêk û sereyê xo herre ra veja. Nêzana nê bostanî de yan zî bostanêkê bînî de ez do sey maya xo biba darêka derge. Ê demî de, şax û gîlanê mi ser o do mîlçik û kêzikî biwanîn, do roj pelanê mi ser o bireqîsîyo, ez do heme demserran biba darêka pête û bextewere!

Naye ser ra, dendika dîyine wina va:

— Waya mi, helbet xeyalê ciwanî weş ê! La ez di rojî to ra pîlêr a, coka ez zana ke emrêko ebedî çin o û bextewerî zî a ya ke ma çiyêkî rê bibîy.

Dendika hîrêyine wina kewtê mîyanê qîseykerdene:

— Ti rast vana. Emrê ma kilm o û nê emrê kilmî de ganî ma çiyêkî rê bibîy. Mesela demo ke ma bibîy sayî û ma û şeker pîya bigirîy û bibîy rîçal, yan banan ser o tîje vera

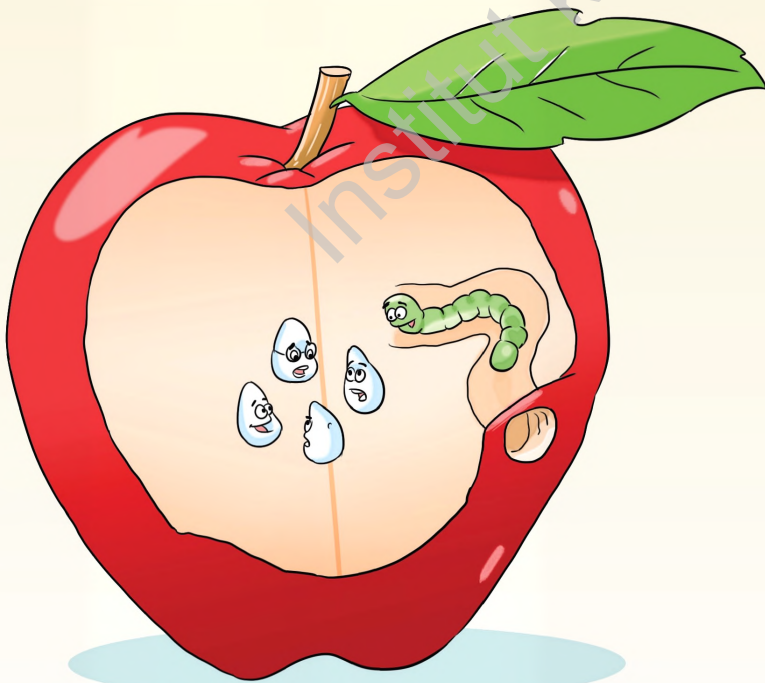
bêrîy huşkkerdene û zimistanan bibîy xoşawe yan zî kargehêk de ma bêrîy pelixnayene û bibîy awfêkî, do faydeyê ma bibo.

Naye ser ra, dendika çarine ya pîle wina va:

— Şima çira çîyanê vera çîmanê xo nêvînenê? Hende dûrî meşêrîn! Qey şima kermo ke kewto saye û hêdî-hêdî ver bi mi yêno, ey nêhesîyênê? Emşo ez kirte-kirta ey ra nêrakewta.

A game kermî fehm kerd ke destê înan ra rehetîya ey çin a. Coka a roje hîna roj nêşîbî awan, ey xo resna beyêra ke kîştâ sayêre de ya.

(Na hikaye bi îlhamê hikayeya
“Henare” ya Xelîl Cibranî nusîyaye.)

BEŞÊ 15.
Demê qiseykerdene û nuştene

Goreyê melumatê corênî cewabanê persanê cêrênan bidîn û binusîn.

1. Kerm bîyo cîranê kamî?

.....

2. Şax û gilanê dendike ser o do çiyî biwanîn?

.....

3. Saye senî bena rîçal?

.....

4. Badê qiseykerdena her çar dendikan kermî se kerd?

.....

5. Emrê dendikan kilm o yan derg o?

.....

BEŞÊ 16.
Demê wendene û nuştene

Venganeyanê cêrênan bi çekuyanê cêrênan pîrr bikîn.

“çiyêkî rê bibîy, herre, sayêka, ciwanî, bextewere”

1. Xo rê girde weçînaye û kewt zereyê aye.

2. Ez do rojêke bikewa erd, miyanê de bimana.

3. Ez do heme demserran biba darêka pête û!

4. Waya mi, helbet xeyalê weş ê!

5. Emrê ma kilm o û nê emrê kilmî de ganî ma

BEŞÊ 17.
Demê qiseykerdene û nuştene

Goreyê to merdim senî çiyêkî rê beno. Derheqê na babete de panc cumleyan binuse.

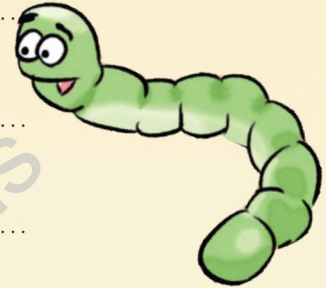
1.

2.

3.

4.

5.

BEŞÊ 18.
Demê wendene

Kamî vato? Biresnîn yewbinî.

1. Ez do rojêke bikewa erd, mîyanê herre de bimana.
2. Demo ke ma bêrîy pelixnayene û bibîy awfêkî, do faydeyê ma bibo.
3. Şima çira çîyanê vera çîmanê xo nêvînenê?
4. Waya mi, helbet xeyalê ciwanî weş ê!

Dendika çarine

Dendika dîvine

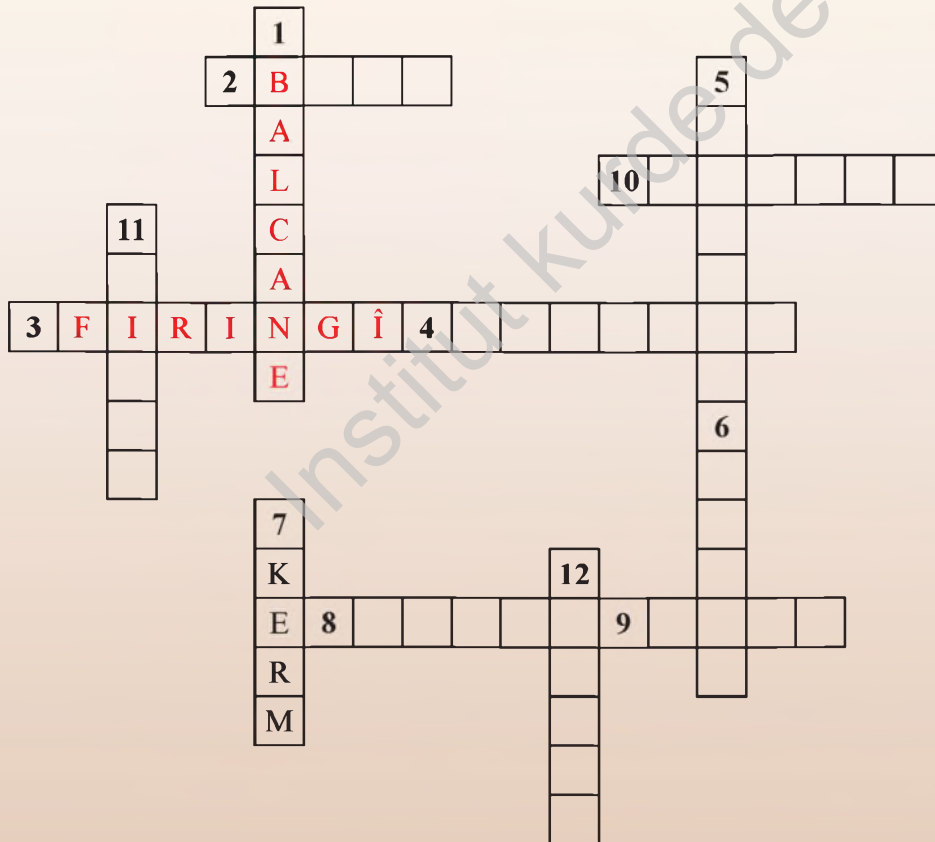
Dendika hîrêvine

Dendika yewine

BEŞÊ 19.
Demê kayî

Çekuyanê cêrênan xaçeperse de binusîn.

BALCANE
BEYE
FIRINGÎ
AWMEYWE
XOŞAWE
XÎYAR
KERM
ŞEKER
SAYE
BOSTAN
ŞITIL
RÎÇAL

Institut kurde de Paris

TRAFÎK Û SEYAHET UNÎTEYA

6.

Institut kurde de Paris

BEŞÊ 1.
Demê wendene

Tûrê Seyahetî

Mîrxan û Korja hamnanî Swêd ra amebîy Diyarbekir keyeyê apê xo Zîwer Begî. Ê par bi rêberîya Zîwer Begî mîyanê Diyarbekirî de mirdîya xo gêrabîy. Înan qerar da ke bivejîyê tûrêka seyahetî. Mîrxan û Korja şîy acentayêka seyahetî û tûranê seyahetî persay. Berpîrsîyarê acenta va:

— Seba zaf cayan tûrê ma yê pakête estê. La seba mîyanê welatî hamnanan di pakête ma yê munasibî estê. Tûra yewine hîrê şewî û çar rojî, tûra dîyine panc şewî û şeş rojî yê. Şîyenûameyene, rakewtene, wendene û rêberî mîyanê pakête de yê. Nê tûrî hem seba arisayene hem zî seba perwerdeyî yê. Vayaya înan zî zaf munasib a. Ez tewsiye kena.

Mîrxan û Korja nê melumatî ra gelek keyfweş bîy. Dima Mîrxan berpîrsîyarî ra guzergêhê tûra yewine persa.

Berpîrsîyar: Tûra yewine de gêrayîşê bajaranê Farqîn, Bidlîs, Wan, Bazîd, Colemêrg, Cizîre û Mêrdînî esto.

Korja va: Tûra dîyine de gêrayîşê kamcîn bajaran esto?

Berpîrsîyar: Tûra dîyine de gêrayîşê bajaranê Mêrdîn, Cizîre, Zaxo, Dihok, Hewlêr, Şeqlawe, Rewandîz û Amêdî esto.

Mîrxanî û Korja, Dihok û Hewlêr zaf meraq kerdêne. Coka qerar da ke bi tûra dîyine seyahet bikîy.

BEŞÊ 2.
Demê nuştene**Bi çekuyanê tēmîyanekanê cêrênan, cumleyanê rastan virazîn û binusîn.**

1. zaf / estê / seba / tûrê pakête / cayan
.....
2. kerdêne / Dihok û Hewlêr / Mîrxanî û Korja / meraq/ zaf
.....
3. persa / berpirsîyarî / tûra yewine / Mîrxan / guzergehê / ra
.....
4. da / înan / ke / seyahetî / bivejîye / tûrêka / qerar
.....
5. munasibî / seba / welatî / mîyanê / pakête / yê / estê / ma / hamnanan / di
.....

BEŞÊ 3.
Demê wendene**Goreyê melumatê corênî cewabanê persanê cêrênan binusîn.**

1. Kamcîn bajar gêrayîşê tûra yewine de çin o?
a) Bazîd b) Bidlîs c) Dihok
2. Mîrxan û Korja seba ke tûranê seyahetî bipersîy şîy kotî?
a) Keyeyê Zîwer Begî b) Acentaya seyahetî c) Dîyarbekir
3. Kamcîn bajarî her di tûran de estê?
a) Zaxo û Bidlîs b) Farqîn û Bidlîs c) Mêrdîn û Cizîre
4. Kamcîn weçînite taybetmendîyêka tûranê mîyanê welatî nîya?
a) Vayayê înan munasib ê.
b) Tûra yewine panc şewî û şeş rojî yê.
c) Hem seba arisayene hem zî seba perwerdeyî yê.
5. Mîyanê pakête de kamcîn xizmet çin o?
a) Werdene b) Rakewtene c) Hedîye

BEŞÊ 4.
Demê qiseykerdene û nuştene

Goreyê şima, Mîrxan û Korja guzergehê tûra yewine û dîyine de şênê kamcîn cayanê tarîxîyan bigêrîy. Cigêrîn û seba her bajarî nameyê di cayanê seyahetî vajîn û binusîn.

1. Guzergehê tûra yewine:

BAJAR

CAYO YEWIN

CAYO DÎYIN

Farqîn:

.....

.....

Bidlîs:

.....

.....

Wan:

.....

.....

Bazîd:

.....

.....

Colemêrg:

.....

.....

Cizîre:

.....

.....

Mêrdîn:

.....

.....

2. Guzergehê tûra dîyine:

BAJAR

CAYO YEWIN

CAYO DÎYIN

Mêrdîn:

.....

.....

Cizîre:

.....

.....

Zaxo:

.....

.....

Dihok:

.....

.....

Hewlêr:

.....

.....

Şeqlawe:

.....

.....

Amedî:

.....

.....

BEŞÊ 5.
Demê wendene

Wesayîte Neqlkerdişî

Dersa trafîkî de babete wesayîte neqlkerdişî yê. Mamostayî dest bi qîseykerdene kerd:

- Qeçekêno, çar bêjê wesayîtanê neqlkerdişî estê: Wesayîte bejrayîrî, asinrayîrî, hewarayîrî û awrayîrî. Wesayîtanê bejrayîrî ra wesayîte neqlkerdişê bejî, yê asinrayîrî ra wesayîte neqlkerdişê asinî, yê hewarayîrî ra wesayîte neqlkerdişê hewayî û yê awe ra wesayîte neqlkerdişê awe yêno vatene.

Dima mamostayî va:

- Qeçekêno, ez bawer kena ke şima keye de amadekarîya babeta ma kerda. Gelo şima şêne nameyanê tayê wesayîtanê bêjanê neqlkerdişî vajîy?

Korja: Otobuse, mînbuse û otomobile wesayîte bejrayîrî yê.

Ehmed: Trêne, tramwaye wesayîte asinrayîrî yê.

Zozane: Teyara û helîkoptere wesayîte hewarayîrî yê.

Bişar: Keştî û vapûre wesayîte awrayîrî yê.

Mamosta: Aferîn qeçekêno! Şima rast va. Nika zî ma behsê faydeyanê nê wesayîtan bikîy. Gelo şima şêne tayê faydeyanê înan vajîy?

Korja: Raywanîya bi wesayîtanê awrayîrî zaf weş a. Merdim şêno temaşeyê pêlanê awe, maseyan û qaqlîbazan biko.

Mistefa: Raywanîya bi wesayîtanê bejrayîrî zaf vay nîya û hîna zaf bena. Rayîr ra merdim şêno gelek cayan zî bivîno.

Xece: Raywanîya bi wesayîtanê asinrayîrî hîna biemnîyet û erjan a.

Mehmud: Raywanîya bi wesayîtanê hewarayîrî hîna lez a.

Mamosta: Aferîn! Şima hemîne raşt va. Tewr peynî de ganî bêro zanayene ke bi nê wesayîtan tena merdim ney, her bêj barî zî yêne neqlkerdene.

BEŞÊ 6.
Demê wendene

Vera wesayîtanê cêrênan bêjê înan binusîn.

1. Otomobîle
2. Trêne
3. Otobuse
4. Vapûre
5. Teyara
6. Mînbuse

BEŞÊ 7.
Demê nuştene

Goreyê melumatê corênî venganeyanê cêrênan pîrr bikîn.

1. bêjê wesayîtanê neqlkerdişî estê.
2. Wesayîtanê bejrayîrî ra yêno vatene.
3. Keştî û vapûre wesayîtê yê.
4. Raywanîya bi wesayîtanê hîna biemnîyet û erjan a.
5. Bi wesayîtan her bêj barî zî yêne neqlkerdene.

BEŞÊ 8.
Demê qiseykerdene û nuştene

Seba bêjanê wesayîtan di faydeyan vajîn û binusîn.

Wesayîte bejrayîrî

Fayde 1

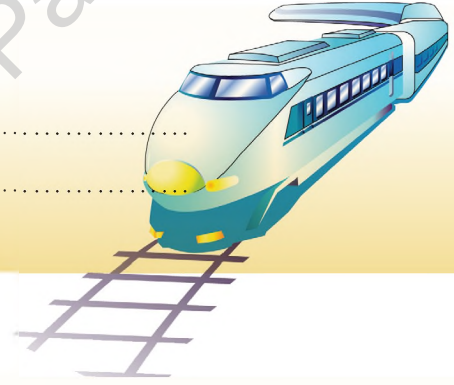
Fayde 2

Wesayîte asinrayîrî

Fayde 1

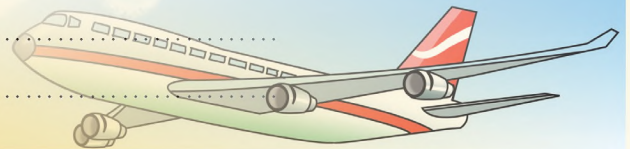
Fayde 2

Wesayîte hewarayîrî

Fayde 1

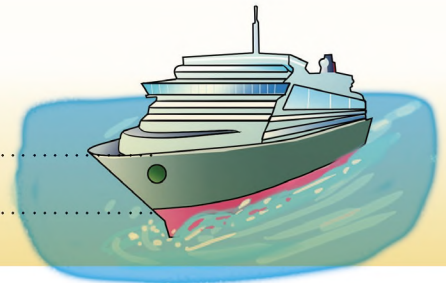
Fayde 2

Wesayîte awrayîrî

Fayde 1

Fayde 2

BEŞÊ 9.
Demê wendene

Emnîyetê Trafîkî

Dersa trafîkî de babete emnîyetê trafîkî yo. Mamostayî dest bi qîseykerdene kerd:

- Trafîk de emnîyetê merdîman zaf muhîm o. Peyera'yîr, peyevîyer, vîyerê cêrzemînî û vîyerê corzemînî, peyevîyerê biçîla yê wendegehan û rayîrê biçîla biemnîyet ê. Rayîrê ke tede peyera'yîr, peyevîyer, vîyerê cêrzemînî û vîyerê corzemînî çin bê û yê ke înan ser o înaaat û makîneyê karî estbê biemnîyet nîyê. Ganî ma rayîranê biemnîyetan de şêrîy-bêrîy û rayîranê bêemnîyetan de zî gelek baldar bîy.

Dîma Mamosta vindet va:

- Qeçekêno, mi babeta emnîyetê trafîkî de wezîfe dabî şîma. Nê warî de ka şîma çî amade kerd?

Qeçekan yew bi yewî qîsey kerd:

Werfe: Seba emnîyetî ganî qeçekî rayîran ser o kay nêkîy. Parkê qeçekan, warê sporî, hewşê wendegehan û meydanê ke rayîran ra dûrî yê, cayê kaykerdişî yê biemnîyet ê.

Ednan: Qeçekî, heta nêbîy yewendesserrî, ganî rayîranê trafîkî ser o bîsiklete, kaşok û paten nêramîy. Seba ramitena nînan warê kaykerdişî yê teberê trafîkî, cayê biemnîyet ê.

Mirad: Seba emnîyetî ganî ma bîsiklete ser o canbazîyan nêkîy, fetilokan de baldar bîy, kesanê xo ra ver îqaz bikîy, destê xo gîdonî ser ra hewa nêdîy, kesê bînî suwar nêkîy û kaskê, zendik û çok-seveknayekan bixebitnê.

Xezale: Neqlkerdişê mîyan û teberê bajaran de, ganî her kes kemerê emnîyetî girê bido. Çunke girêdayena kemerî merdîman xeteran ra pawena.

Roşna: Qeçekê ke des serran ra qjêr ê, ganî peyê erebeyî de palkursîyanê qeçekan yê biemnîyetî de seyahet bikîy. Palkursîyê qeçekan ganî goreyê emrê înan, goreyê taybetmendîyanê erebeyî bêrîy weçînetene.

Mamosta: Aferîn qeçekêno! Çîyê ke şîma vatîy pêro raşt ê.

BEŞÊ 10.
Demê wendene

Goreyê melumatê corênî derheqê rayîran de “Biemnîyet” yan zî “Bêemnîyet” binusîn.

1. Rayîrê ke tede vîyerê cêrzemînî estbê ()
2. Rayîrê ke ser o makîneyê karî estbê ()
3. Rayîrê ke ser o înaaafî estbê ()
4. Rayîrê ke tede peyevîyerî estbê ()
5. Rayîrê ke tede vîyerê corzemînî çin bê ()
6. Rayîrê ke tede peyevîyerê biçila yê wendegehan estbê ()

BEŞÊ 11.
Demê qiseykerdene û nuştene

Goreyê melumatê corênî cewabanê persanê cêrênan bidîn û binusîn.

1. Girêdayena kemerê emnîyetî qey muhîm a?
.....
2. Seba ramitena bîsikletan cayê biemnîyetî kotî de yê?
.....
3. Demo ke ma bîsikletan biramîy, seba emnîyetî ganî ma se bikîy?
.....
4. Cayê kayî yê biemnîyet kotî de yê?
.....
5. Qeçekê ke des serran ra qijêr ê ganî senî seyahet bikîy?
.....

BEŞÊ 12.
Demê nuştene

Goreyê melumatê corênê panc qaydeyanê emnîyetê trafîkî binusîn.

1

2

3

4

5

Institut kurde de Paris

Institut kurde de Paris

Institut kurde de Paris

ÇALAKÎYÊ SERBESÎ UNÎTEYA

UNÎTEYA 7. ÇALAKÎYÊ SERBESTÎ

BEŞÊ 1.
Demê wendene û goşdarîkerdene

MA ŞÎY SÎNEMA

Ma şînê, ma leze, gelek leze şînê, çunke ma wazenê wextê xo de biresîy sînema. Sînema keyeyê ma ra dûrî ya. Nika saete çar û nêma. Fîlm saete panc û nêma de dest pêkeno. Rayîrî ser o ma panc kes ê; babîyê mi, kek û ata mi, verdesta ma û ez. Ma wazenê verê ke filmo gird dest pêbiko biresê sînema.

Seba ke ma leze şîy, ma wextê xo de resay sînema. Verê berî de gelek şar estbî. Demo ke dora ma amey, ma panc biletî herînay, kewtîy zere û cayê xo de ronîştîy. Babîyê mi seba ma şeker herîna, tayê şekero gilover, tayê şekero sipî, zerd, sûr, pembe, kesk û kewe. La verê ke ma şekerêk dekîy fekê xo filmê girdî dest pêkerd.

Kamiran Alî Bedirxan
(Kurmanckî ra)

BEŞÊ 2.
Demê qiseykerdene û nuştene

Goreyê melumatê corênî cewabanê persanê cêrênan bidîn û binusîn.

1. Qey leze şinê sînema?

.....

2. Fîlm saete çend de dest pêkeno?

.....

3. Rayîrî ser o, çend kesî estê?

.....

4. Babîyê înan seba înan çi herîna?

.....

5. Keyeyê înan wextê xo de resa sînema yan ney?

.....

BEŞÊ 3.
Demê wendene

Bi çekuyanê tēmîyanekanê cêrênan, cumleyanê rastan virazîn û binusîn.

1. ra / ma / dûrî / keyeyê / ya / sînema

.....

2. sînema / ma / verê / wazenê / gird / dest / ke / filmo / pêbiko/ biresê

.....

3. estbî / şar / berî / de / gelek / verê

.....

4. panc / ma / ke / ma / amey / demo / biletî / dora / herînay

.....

5. şekerêk / ke / ma / verê / girdî / dekîy / la / fekê / filmê / xo / dest / pêkerd

.....

BEŞÊ 4.
Demê qiseykerdene û nuştene

Derheqê çekuyanê cêrênan de cumleyêka newîye binusîn.

1. sînema :

2. fîlm :

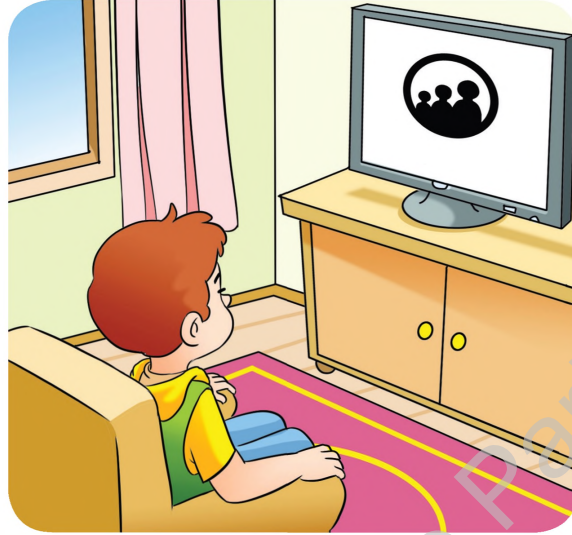
3. şeker :

4. bilet :

5. salone :

BEŞÊ 5.
Demê wendene û goşdarîkerdene

TELEVÎZYON Û ÎŞARETÊ HIŞYARÎ

Qeçekêno, demo ke ma televîzyon de temaşeyê film û bernameyan kenê, gelo ma zanê ke kancîn îşaret seba hişyarî yo? Seba nê îşaretan vanê: “Îşaretê bîaqilî”. Keremê xo ra şima zî baş biewnîn, ezber bikîn û goşdarîya înan bikîn. Hevalanê xo zî derheqê nînan de haydar bikîn.

Heme ewnîyayoxî

Heştêsserrî û corêr

Hewtserrî û corêr

Cinsî

Hîrêsserrî û corêr

Ters û şîdet

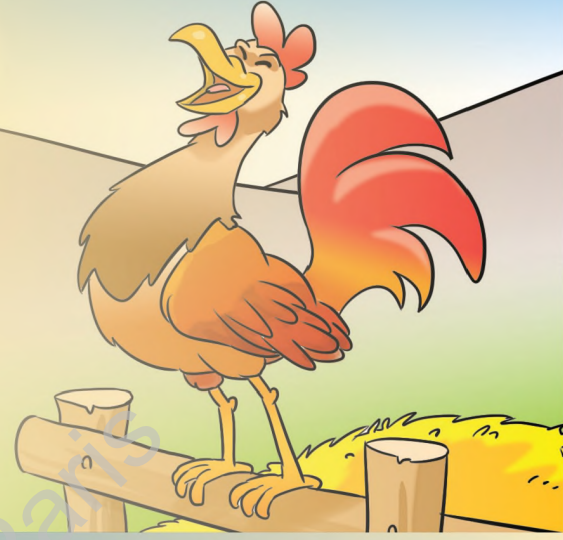
Nimûneyê negatîfî

BEŞÊ 6.
Demê vatena kilaman

Dîko

Dîko, dîko, dikilo,
per û bask û nikilo,
werzeno ser' di gişto,
qîreno qî qîqilo...
ge-ge serê gilçiko
sey melay bîaqilo
bi qîr û bi çengilo
ge-ge o sey bilbilo
qîreno qî qîqilo...

BEŞÊ 7.
Demê cigêrayene û nuştene

Nîşan û melumatî biresnîn yewbînî.

Hewtserrî û corêr

Heştêsserrî û corêr

Ters û şîdet

Nimûneyê negatîfî

Hîrêsserrî û corêr

13+

7+

18+

BEŞÊ 8.
Demê cigêrayene û nuştene

Manaya çekuyanê cêrênan bimusîn û binusîn.

1. Bername:

2. Îşaret:

3. Ewnîyayox:

4. Şîdet:

5. Negatîf:

BEŞÊ 9.
Demê wendene

EZ Û BLOGÊ MI

Merheba, nameyê mi Werfa Gewr a, labelê embazê mi mi ra vanê Werfe. Ez nika şina sinifa hewtine. Çend serrî yo ke ez Înternetî xebitnena. Keyeyê mi emser destûr da ke ez xo rê blogêk viraza. Mi zî Înternet de xo rê blogêk viraşt. Ez blogê xo sey rojnuşteyî xebitnena. Yanî çiyê ke seba mi muhîm û balkêş ê, ez înan embaz û wendoxanê xo de pare kena. Embazê mi yê wayîrê blogî zî hertim wina çîyanê xo mi de pare kenê. Bi blogî gelek embazîyê min yê newîyî virazîyay. Seba ke zîwanê kurdkî Înternet de zaf yêno xebitnayene, leberê welatî ra zî gelek embazê mi estê. Ez sayeyê kurdkî de înan de têkilî ronana. Înan ra her yew welatêk de yo. Nika Swêd ra bigîre heta Amerîka û Awustralya gelek embazê min yê blogî estê. Emser embazêka min ya blogî do Swêd ra bêro Dîyarbekirî mi zîyaret biko, coka ez zaf biheyecan a.

BEŞÊ 10.
Demê qiseykerdene û nuştene

Goreyê melumatê corênî cewabanê persanê cêrênan bidîn û binusîn.

1. Werfe şina sinifa çendine?

.....

2. Werfe Înternet de xo rê çî viraşt?

.....

3. Kamcîn welatan ra embazê Werfe estê?

.....

4. Werfe çira biheyecan a?

.....

5. Keyeyê Werfe emser seba çiyê destûr da aye?

.....

BEŞÊ 11.
Demê wendene

Goreyê melumatê corênî vera cumleyanê cêrênan herfa “R” (rast) yan zî “X”yî (xelet) binusîn.

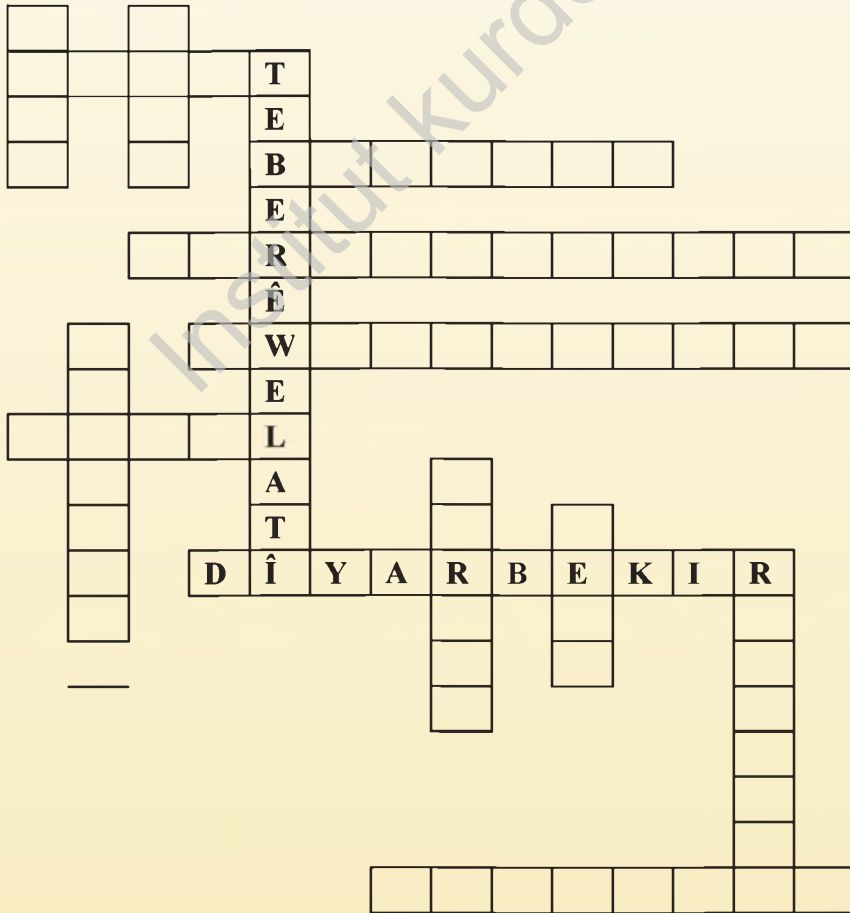
1. Werfê bê destûrê keyeyê xo Înternetî xebitnena. ()
2. Werfê blogê xo ya Înternetî sey rojnuşteyî xebitnena. ()
3. Werfê Înternet de kayanê komputere kay kena. ()
4. Seba ke Werfê kurdî zana teberê welatî ra zî gelek embazî peyda kerdî. ()
5. Werfê sayeyê îngilizî de embazanê xo de têkilî ronana. ()

BEŞÊ 12.
Demê kayî

Çekuyanê cêrênan xaçperse de ca bikîn.

☐ Awustralya	☐ teberê welatî	☐ kurdî	☐ Dîyarbekir
☐ baldarî	☐ pare kerdene	☐ keye	☐ rojnuşte
☐ blog	☐ Amerîka	☐ welat	☐ Swêd
			☐ Înternet

BEŞÊ 13.
Demê wendene

NÎŞANEKE

Nîşaneke kayêkê domanan o û no kay teber ra yêno kaykerdene. Heme hacet û qaydeyê nê kayî tebîî yê. Nîşaneke de di komî estê. Hûmara kaykerdoxanê koman sey yewbînî ya. Her kome xo rê hîrê kemeranê dergan (40-50 cm) tîk kena. Nameyê nê kemeran nîşan o. Nîşanî ganî rajaneyê yewbînê de rêz bibîy. Mabênê nîşananê di koman de nêzdîyê qasê tesbîtkerdena kaykerdoxan dûrî esta. Bi nê hawayî dest bi kayî kenê. Kaylerdoxêk kemerêka qije gêno û erzeno nîşananê koma bîne. Eke kaykerdoxêk nêşîyo nîşanî bido waro, dora kemereştene yena kaykerdoxê bînî. Ey dima zî yêna kaykerdoxê bînî. Eke kaykerdox bi kemera qije bido nîşanî yan zî nîşanan ro û waro do, heqê kemereştena dîyine qezenc keno. Kay wina devam keno, heta ke heme kemerê komêke biqelibîy. Badê ke heme kemerê komêke deverdîyay kay qedîyêno. Eke her di komî verê destpêkerdişê kayî qebul bikîy, peynîya kayî de her kaykerdoxê koma binkewta, yew kaykerdoxê koma serkewta wegîno û cayê nîşananê komêke ra beno heta cayê nîşananê koma bîne.

BEŞÊ 14.
Demê qiseykerdene û nuştene

Goreyê melumatê corênî cewabanê persanê cêrênan bidîn û binusîn.

1. Nîşaneke kotî yêna kaykerdene?

.....

2. Kayê nîşaneke de çend komî estê?

.....

3. Her kome xo rê çend kemeran tîk kena?

.....

4. Mabênê her di koman de çend dûrî esta?

.....

5. Kay senî qedîyêno?

.....

BEŞÊ 15.
Demê çibenokan

Beden kesk, dikan sîya, bajar sûr.
(زەبەشە/هیندی)

Behro kewe, di marî tede xuşenê; yew estor o, yewe mahîne.
(هەرسە ئێ ژۆر)

Gindaya muyan a, dinya ra cor vindeta.
(گینا)

Helheliko melmeliko, zimêlтуjo, goşbeliko.
(هەلەلێکۆ)

Yew çiyê mi esto, yew çimê ey o.
(هەرزێنە)

BEŞÊ 16.
Demê wendene

Cumleyanê nêmcetan yê cêrênan û melumatê rastî yê vera înan biresnîn yewbînî.

1. Nîşaneke de di komî	<u>kavî kenê.</u>
2. Heme hacet û qaydeyê nê kayî	<u>koma bîne.</u>
3. Nîşaneke kayêkê domanan o û no kay teber ra	<u>tebîî vê.</u>
4. Bi nê hewayî dest bi	<u>estê</u>
5. Kaylerdoxêk kemerêka qije gêno û erzeno nîşananê	<u>vêno kaykerdene.</u>

UNÎTEYA 7. ÇALAKÎYÊ SERBESTÎ

BEŞÊ 17.
Demê wendene

WESTA NECAR

Wextê verî de merdimêk estbî, nameyê ey Westa Nekar bî. No merdim padîşayî het xebitîyayêne. Uca berî, derguşî û tabutî viraştêne. Rojêke padîşa veng a dano, vano:

— To rê vîst û çar saetî muhlet, ti do mi rê çewres tabutan virazî. Eke ti nêvirazî, ez do sereyê to cika.

Westa Nekarî heta a roje yewa padişayê xo nêkerda di. Fikirîno ke gelo do senî bişêyo karêkê winasîyî biresno. Bi zerrîya bikul û xemgîne rayîrê keyeyê xo gêno.

Cinîya ey vînena ke keyfê merdeyê aye ca de nîyo. Ci ra persena û meseleyî fehm kena. Wazena zerrîya ey weş biko, vana:

— Westa Nekar, rakewe sey her rey, şewe yew a, berî hezar. Xo rê rakewe, heta şodir hezar keyeyî xeripîyênê, hezar keyeyî awan benê.

Westa Nekar zî ancax şeno tabutêk tena virazo û serê xo ronano, rakeweno. Serê şodirî rew çend eskerî yênê danê keyberê ey ro. Westa Nekar, senî ke înan vîneno vano: “Heywax, fermanê mi ame!”

Labelê sereskerê înan vano: “Westa Nekar, de leze bike, padîşa merd, ci rê tabutêk viraze.” Naye ser ra cinîya ey vana:

— Ma mi to ra nêva, “Westa Nekar, rakewe sey her rey, şewe yew a, berî hezar”.

Na mesela nika ziwanê ma de bîya sey vateyêkê verênan û pîlê ma vanê.

(Anonîm)

BEŞÊ 18.
Demê qiseykerdene û nuştene

Goreyê melumatê corênî cewabanê persanê cêrênan bidîn û binusîn.

1. Westa Nekar kotî xebitîyayêne?

.....

2. Padîşayî Westa Nekarî ra çend tabutî waştî?

.....

3. Cinîya Westa Nekarî ci ra çi vana?

.....

4. Seresker Westa Nekarî ra çi vano?

.....

5. Westa Nekar çend tabutan virazeno?

.....

BEŞÊ 19.
Demê wendene

Goreyê melumatê corênî vate û nameyanê cêrênan biresnîn yewbînî.

1. “Eke ti nêvirazî, ez do sereyê to cika.”

Cinîya Westa Nekarî

2. “Westa Nekar, de leze bike, padîşa merd, ci rê tabutêk viraze.”

Westa Nekar

3. “Heywax, fermanê mi amel!”

Seresker

4. “Westa Nekar, rakewe sey her rey, şewe yew a, berî hezar.”

Padîşa

BEŞÊ 20.
Demê qiseykerdene û nuştene

Şima zî panc vateyanê verênan pîlanê xo ra bipersîn û binusîn.

1.

.....

2.

.....

3.

.....

4.

.....

5.

.....

Institut kurde de Paris

FERHENGEK

Amade kerdene: Hazırlamak	Berz: Yüksek
Amadekarî: Hazırlık	Beş: Bölüm, kısım
Ameyene dinya: Doğmak, dünyaya gelmek	Beşîla: Kavun
Ameyene ware: Meydana gelmek	Bextewer: Mutlu, bahtiyar
Ardene ware: Meydana getirmek	Beye: Ayva
Arê dayene: Toplamak, derlemek	Bêj: Çeşit
Arisayene: Dinlenmek	Bi emanetî: Ödünç, emaneten
Asanî: Kolaylık	Biciwîn!: Yaşayınız!
Asinrayîrî: Demiryolları	Biemnîyet: Emniyetli, güvenli
Ate: Abla	Biheyecan: Heyecanlı
Atmije: Atmaca	Binkewta: Yenik
Awan kerdene: Kurmak, inşa etmek	Bira: Erkek kardeş
Awfêkî: Meyve suyu	Biserûber: Düzenli, muntazam
Awrayîrî: Suyolları	Borane: Güvercin
Babete: Konu	Ca kerdene: Bulmak
Babî: Baba	Canbazî: 1) Akrobatik hareketler yapma 2) Cambazlık
Badê: Sonra	Candar: Canlı
Bajar: Şehir	Candarê Mîkroskopîkî: Mikroskopik canlılar
Bala xo dayene: Dikkat etmek	Cem: Öğün
Balcane: Patlıcan	Cîf: Nefes
Baldarî: Dikkat	Cîf girewtene: Nefes almak
Bardaxe: Bardak	Cîya bîyayene: Ayrı olmak
Baş: İyi	Cîya cîya: Çeşitli, çeşit çeşit
Baxçe: Bahçe	Cugehpawitox: Çevreci
Ber: Kapı	Ça: Nere? Nerede?
Bername: Program	
Berpîrsîyar: Sorumlu	

Çar: Dört

Çarin/ Çarine: Dördüncü

Çaya keske: Yeşil çay

Çewres û panc: Kırk beş

Çi?: Ne?

Çitur?: Nasıl?

Çiyê şimitişî: İçecek

Çiyêkî rê bîyene: Bir şeye yaramak,
yararlı olmak

Çokseveknayek: Dizlik

Çunke: Çünkü

Darnequr: Ağaçkakan

Darûber: Ağaçlar ve bitkiler

Dayene: Vermek

Demo ke: -dığı zaman, -diğında

Depo Kerdene: Depolamak

Deqa: Dakika

Derguşe: Beşik

Destawxane: Tuvalet

Destşok: Lavabo

Dest pêkerdene: Başlamak

Dês: Duvar

Dima: Sonra, ardından

Doman/e: Çocuk

Dorûver: Çevre

Embar: Ambar

Emnîyet: Emniyet, güven

Endamê zereyî: İç organlar

Engure: Üzüm

Erebkî: Arapça

Erjan: Ucuz

Erjaye: Değerli, kıymetli

Eser: Eser, ürün

Estor: At

Ewnîyayîş: Bakış

Ewro: Bugün

Fariskî: Farsça

Fayde: Fayda, yarar

Faydedar: Yararlı

Fehm kerdene: Anlamak, kavramak

Fetilok: Dönemeç, viraj

Firingî: Domates

Gamisk: Misk öküzü

Ganî: Gerekir

Gaz: Gaz

Gelek: Çok, epey, hayli

Gelo: Acaba

Genim: Buğday

Germ bîyene: Isınmak

Gîdon: Gidon

Girewtene: Almak

Goreyê mi: Bana göre, kanımca

Goreyê: -e göre

Goşdarî kerdene: Dinlemek

Govde: Gövde

Gumgumike: Bir cins semender

Guzergeh: Güzergâh

Helî: Kartal

Heme: Hepsi

Hemsencî: Denge

Henare: Nar

Hendê: Kadar

Herimnayene: Bozmak

Herînayene: Satın almak

Hertim: Sürekli, devamlı
Heşê Cemedî: Kutup Ayısı
Het: Taraf, yan
Heta: -e kadar
Heval: Arkadaş
Hewa dayene: Kaldırmak
Hewa: Hava
Hewarayîrî: Havayolları
Hewş: Avlu
Hewte: Hafta
Heywanê Kedî: Evcil hayvanlar
Heywanê Koyî: Yabani hayvanlar
Hênî: Çeşme
Hiç: Hiç
Hîkaye: Hikaye, öykü
Hîra: Geniş
Hîrayî: Genişlik
Huşk kerdene: Kurutmak
Huyayene: Gülmek
Încase: Kara erik
Îşike: Oyuncak
Kalik: Dede
Kalorîfer: Kalorifer
Kanê?: Hani? Nerede?
Kaske: Kask
Kaşok: Kaykay
Kaykerdox: Oyuncu
Kek: Ağabey
Kemberê emniyetî: Güvenlik kemeri
Kerge: Tavuk
Kerm: Kurt, bağırsak kurdu
Kesa: Kaplumbağa

Kesk: Yeşil
Keştî: Gemi
Kewe: Mavi
Keyber: Kapı
Keye: 1) Ev 2) Aile
Keyfweş: Keyifli, neşeli
Keyfweşî: Neşeli olma durumu
Kinc: Giysi, elbise
Kitab: Kitap
Kitabxane: Kütüphane
Kîsikê hewayî: Hava keseciği
Kîşte: Yan, böğür
Klîma: Klima
Koç kerdene: Göçmek, göç etmek
Kok kerdene: Ayarlamak, akort etmek
Kombîyayîş: Toplantı
Komputure: Bilgisayar
Kutik: Köpek
Kuy: Kabak
La: Fakat, ancak, lakin
Laboratuwar: Laboratuvar
Lajek: Erkek çocuk
Lamba: Lamba
Lulîya werdî: Yemek borusu
Luye: Tilki
Mabên: Teneffüs, ara
Made: Mide, iştah
Marula: Kertenkele
Mase: Balık
Masûlke: Kas
Maye: Anne
Mela: İmam

Melumat: Bilgi, malumat

Menge: Ay (30 gün)

Merasim: Merasim

Merdim: İnsan, adam

Merkez: Merkez

Mî: Koyun

Mîzoruk: Sidik torbası

Muhîm: Önemli

Munasib: Uygun

Murîye: Armut

Musayene: Öğrenmek

Namdar: Ünlü

Neqlkerdişê mîyanê bajarî: Şehiriçi taşıma

Neqlkerdişê teberê bajarî: Şehirdışı taşıma

Nerehet: Rahatsız

Newale: Vadi, koyak

Nîşan: İşaret, nişan

Oda: Oda

Odaya arşivî: Arşiv odası

Odaya Mamostayan: Öğretmenler odası

Odaya Mudirî: Müdür odası

Paca: Pencere

Pakker: Silgi

Palkursî: Koltuk

Palkursîyê qeçekan: Çocuk koltuğu

Pancês: On beş

Pare kerdene: Paylaşmak, bölmek

Parzun kerdene: Süzmek

Paten: Buz üzerinde kayma ayakkabısı

Pawitene: Savunmak

Pelixnayene: Ezmek

Penguen: Penguen

Perey: Dünden önceki gün

Perrdar: Kanatlı

Perwerde: Eğitim

Peyerayîr: Kaldırım

Peyevîyer: Yaya Geçidi

Peynî: Son, arka

Pêl: Dalga

Pêrar: Geçen yıldan önceki yıl

Pêşniyaze: Öneri

Pêt/Pête: 1) Sağlam, 2) Zengin

Pî: Baba

Pîl: Büyük

Qaqlîbaz: Martı

Qarne: Karne

Qat: Kat

Qeçek/Qeçeke: Çocuk

Qelema texteyî: Tahta kalemi

Qerar: Karar

Qeseba sîyaye: Karaciğer

Qij/Qije: Küçük

Qijek: Küçücük

Qirrike: Boğaz

Qîr: Zift

Qutîya çopî: Çöp kutusu

Rakewtene: Uyumak

Rast: Doğru, gerçek

Raywan/Raywane: Yolcu

Raywanî: Yolculuk

Refê kitabana: Kitaplık

Reya: 1) Kök 2) damar

Rêberî: Rehberlik

Rînd: Güzel, iyi

Rindek: Güzel	Teber: Dışarı, dış
Roja peyêne: Son gün	Teberê Welatî: Yurtdışı
Roman: Roman	Tede: İçinde
Roqilaya barîye: İncebağırsak	Teknîkî: Teknikî
Roqilaya girde: Kalınbağırsak	Televîzyon: Televizyon
Rûn: Yağ	Temâşe kerdene: Seyretmek
Sayêre: Elma ağacı	Tersnayene: Korkutmak
Seba: İçin, nedeniyle	Ters: Küçükbaş hayvan sürüsü
Seretayî: İlk	Texte: Tahta
Serkewta /serkewte: Yenen, başarılı	Teyara: Uçak
Serkewtiş: Başarı, zafer	Teze-Teze: Taze taze
Serre: Yıl, sene	Têkilî Ronayene: İlişki kurmak
Seserre: Yüzyıl, asır	Tirkî: Türkçe
Seveknayene: Korumak	Trafik: Trafik
Sewbîna: Başka	Tramwaye: Tramvay
Sey: Gibi, kadar	Trêne: Tren
Seyahet: Gezi	Ûsn (û sey nînan): Vb (ve benzerleri)
Sêm: Gümüş	Vapûre: Vapur
Simze: Alıç	Vate: Söz
Sinifa teknoloji: Teknoloji sınıfı	Vay: Pahalı
Sinife: Sınıf	Vaya: Fiyat, paha
Sîyasî: Siyasi	Vejiyayene: Çıkmak
Şabîyayîş: Sevinme, neşelenme	Velke: Böbrek
Şayî: Neşe, sevinç, eğlenti	Veng: Boş
Şêr: Aslan	Veng: Ses
Şima: Siz	Verdeste: Hizmetçi
Şitil: Fide	Verek: Kuzu
Şîre: Şiir	Verê: Önce
Şiyene: Gitmek	Verg: Kurt
Şuxulnayene: Kullanmak	Vernî: Ön
Tabut: Tabut	Verroj: Güneç, güneşlik
Tarîxî: Tarihi	Vêşî: Çok, fazla

Vindetene: Durmak	Wextê xo de: Zamanında
Viraştene: Yapmak	Weyî kerdene: Beslemek, yetiştirmek
Vizêr: Dün	Wezife: Ödev
Vîyer: Geçit	Xebitîyayene: Çalışmak
Vîyerê cêrzemînî: Altgeçit	Xelate: Hediye
Vîyerê corzemînî: Üstgeçit	Xeter: Tehlike
Vurnayene: Değiştirmek	Xewxe: Şeftali
Warê sporî: Spor alanı, spor sahası	Xijbîyayox: Sürüngen
Waştene: İstemek	Xîyar: Salatalık
Waye: Kız kardeş	Xo vîr ra kerdene: Unutmak
Weçînite: Seçenek	Xoşawe: Hoşaf
Wendegeho miyanên: Ortaokul	Xozan: Anız, firez
Werd: Yemek	Yewin/yewine: Birinci
Werfe: Kar	Zaf: Çok
Wesayîte neqlkerdişê asinî: Demir taşıma araçları	Zanayene: Bilmek
Wesayîte neqlkerdişê awe: Sudaki taşıma araçları	Zar: Zayıf
Wesayîte neqlkerdişê bejî: Kara taşıma araçları	Zebeşe: Karpuz
Wesayîte neqlkerdişê hewayî: Hava taşıma araçları	Zendik: Kolluk
Wesayîte Neqlkerdişî: Taşıma araçları	Zerrîweş: Mutlu, bahtiyar
Westa: Usta	Zerrîweşî: Mutluluk, bahtiyarlık
	Zerrn: Altın
	Ziwan: Dil
	Zuqlike: Soluk borusu, nefes borusu